

STĂ ÎN PUTEREA NOASTRĂ SĂ SCHIMBĂM PUTEREA LOR

Crin Antonescu

PROGRAMUL PREȘEDINTELUI ROMÂNIEI

CUPRINS

STA ÎN PUTEREA NOASTRĂ SĂ SCHIMBĂM PUTEREA LOR	4
1. PREȘEDINTELE ROMÂNIEI – RECONSTRUCȚIA UNEI INSTITUȚII	5
1.1. De la Președintele -"jucător" la Președintele tuturor	5
1.2. Președintele responsabil	6
1.3. Președintele - reper al îndeplinirii marilor obiective naționale	8
1.4. Un Președinte care spune adevărul	9
1.5. POLITICA EXTERNĂ: UN NOU PROIECT, UN NOU ROL AL PREȘEDINTELUI	9
a. Absența unui proiect postintegrare pentru politica externă românească	9
b. Provocările secolului XXI	10
c. Rolul Președintelui în politica externă: viziune, coordonare, consens	11
• Președintele României, inspiratorul unui nou proiect de politică externă	11
• Președintele României, coordonator și integrator al politicii externe românești	12
• Deconflictualizarea politicii externe românești	13
• Garantul credibilității și predictibilității acțiunii României în plan extern	13
d. Opțiuni fundamentale în politica externă	14
• Opțiunea pentru o Europă puternică, cu instituții eficiente și legitimate democratic	14
• Refondarea parteneriatului cu Statele Unite ale Americii	16
• Raporturile cu Federația Rusă – un nou nivel, o nouă calitate	17
• O relație normală cu Republica Moldova	17
• Politica de vecinătate. Marea Neagră	18
• Turcia, Caucazul de sud și Asia Centrală. Politica de securitate energetică	19
• Relații strategice. Diplomatie economică	20
• O politică mai activă în raport cu românii de pretutindeni	21
1.6. APĂRAREA NAȚIONALĂ ȘI ORDINEA PUBLICĂ – SECURITATE PENTRU DEZVOLTARE	21
a. Teme sensibile în domeniul securității naționale	22
b. Principiile de la care pornesc	23
c. Politica de apărare a României	24
d. Ordine și siguranță publică	26
e. Serviciile de informații: simplificare, eficiență, depolitizare	27
2. UN PROIECT NAȚIONAL PENTRU ROMÂNIA – RECONSTRUCȚIA UNEI SOCIETĂȚI	31
2.1. IEȘIREA DIN CRIZA ECONOMICĂ	31
a. Reducerea cheltuielilor bugetare și stoparea risipei banilor publici	32
b. Stimularea relansării economice	32

2.2.	REFORMA STATULUI: ELITE VERSUS CLIENTELE	32
a.	Separația reală a puterilor în stat	33
b.	Descentralizare, debirocratizare și dereglementare	33
2.3.	JUSTIȚIE INDEPENDENTĂ, RESPONSABILĂ ȘI CREDIBILĂ	35
2.4.	ECONOMIA ROMÂNEASCĂ: SFÂRȘITUL TRANZIȚIEI	36
a.	Cheia prosperității românilor: mai puțină politică și birocrație, mai multă economie	36
b.	Impozite mici, impozite pentru prosperitatea românilor	37
c.	Stimularea muncii și stoparea risipei	37
d.	Simplificare și stabilitate legislativă pentru mediul de afaceri	38
2.5.	EDUCAȚIA ÎN SPIRITUL LIBERTĂȚII ȘI AL RESPONSABILITĂȚII	38
3.	VIZIUNEA UNUI PREȘEDINTE ELIBERAT DE INTERESE ELECTORALE	41

STA ÎN PUTEREA NOASTRĂ SĂ SCHIMBĂM PUTEREA LOR

Trăim un moment istoric dificil. Criza economică ne spulberă iluzia că ne mai putem "descurca" în continuare cu jumătăți de măsură. Ea scoate la iveală, în întregime, toate crizele noastre ca societate: criza politică, criza morală, criza de autoritate, criza de idei. Scadența datoriilor acumulate în ani de minciuni, simulări, amânări a sosit. Trăim ca pe un moment al adevărului drama tensiunii între un stat arogant, ineficient, incapabil să-și justifice costurile imense și un cetățean care nu mai are deloc încredere în instituțiile statului și în proprii săi reprezentanți. Nu avem instanțe, nu avem modele, nu avem autorități. Deruta și disfuncțiile societății românești se amplifică pe zi ce trece și rezerva de speranță publică tinde spre zero.

Acesta este momentul istoric în care vom alege un nou Președinte. Nu cred în oameni providențiali sau, în orice caz, nu mă consider un om providențial. Sunt doar un român care fac politică de aproape 20 de ani, într-un fel diferit, care mi-a dat șansa de a ajunge în vârful sistemului politic fără a-mi pierde libertatea și fără a-mi vinde principiile.

Candidez la Președinția României pentru că sunt solidar cu compatrioții mei și pentru că nu mi-am pierdut speranța că România tăcută, România profundă are resursele de a învinge "răul românesc" din viața publică. Candidez la Președinție nu pentru că aș deține toate soluțiile la marile probleme ale țării în care trăiesc, ci pentru că am certitudinea că ceea ce voi putea face ca Președinte este decisiv pentru a reda încrederea și speranța românilor.

Știu că un singur om nu poate rezolva totul. Dar mai știu și că nu voi fi singur și că un om liber și solidar cu ceilalți, investit cu puterea speranței lor, poate ridica un stindard. **Da, eu cred că se poate. Eu cred că putem construi, cu hotărâre, cu răbdare, cu pasiune și compasiune, o Românie normală, așa cum sunt cei mai mulți dintre români.** Eu cred în România celor care muncesc, celor care învață, celor care încearcă, celor care știu să respecte și să fie solidari, celor care au aspirații, speranțe și planuri pentru ei și copiii lor. Cred în România celor cărora le pasă. Și cred că acum această Românie poate veni la putere.

Zidul care s-a ridicat între clasa politică românească și restul societății poate fi spart, dintr-o parte și din alta. Este nevoie de o alianță sinceră și durabilă între un președinte care poartă speranța tuturor și societate, pentru a deschide lumea politică și instituțiile statului către cei pe care trebuie să-i servească și să-i reprezinte. Acum este momentul în care nu mai putem amâna sau rata această schimbare. Acum ne putem ridica împreună și putem porni pe drumul normalității și bunului-simț.

Acesta e mandatul pe care vi-l cer, scopul în care voi lucra cu toată energia și credința mea și pentru care voi strânge laolaltă pe toți cei care vor să schimbe România. Putem face asta, putem da o șansă și un viitor țării noastre.

Stă în puterea noastră să schimbăm puterea lor.

1. PREȘEDINTELE ROMÂNIEI – RECONSTRUCȚIA UNEI INSTITUȚII

1.1. De la Președintele -"jucător" la Președintele tuturor

Cei cinci ani în care șeful statului român s-a autodefinit drept "președinte-jucător" au afectat serios evoluția democrației românești. Dacă „joci”, nu poți juca de partea tuturor. Jucătorul are o echipă. Doar arbitrul este deasupra jocului și aceasta este soluția constituțională. Statul român trebuie să-și găsească, în fine, principalul element politic de echilibru, definit ca atare de Constituție: instituția prezidențială. **România trebuie să aibă un președinte cu adevărat echidistant în raport cu jocul politic al partidelor, desprins de propriul său partid de origine sau de susținere. Șeful statului are obligația constituțională și morală de a trata toate forțele politice cu aceeași măsura și conform aceluiași reguli.** Partidele, instituțiile și cetățenii trebuie să i se poată adresa cu încredere, fără să-l bănuiască de partizanat sau de jocuri în favoarea unor grupuri.

Ultimii cinci ani au conturat un model prezidențial dezastruos, caracterizat de promovarea permanentă și fățișă a intereselor personale ale președintelui, ale familiei sale, ale partidului său (asumat public ca atare) sau ale diferitelor grupuri de fideli. Împărțirea lumii românești în prieteni și dușmani și folosirea unor instituții ale statului în acest "joc" au decredibilizat și defuncționalizat președinția. Astăzi statul român, lumea politică românească nu au o instanță, un moderator sau un factor de echilibru, deși Constituția îl prevede. Practic, în sens profund constituțional, România nu are astăzi un președinte, ci doar o căpetenie de "clan", care se substituie președintelui unui anumit partid și primului-ministru. **Primul element al reconstrucției instituției prezidențiale este acela că Președintele va fi un OM DE STAT și nu un OM DE PARTID.**

În acest moment, marcat de gravele probleme ale crizei economice și instituționale, ca și de provocările generate de integrarea europeană, dialogul politic și social în România este, practic, întrerupt. Interesul de moment aduce la guvernare alianțe fără viziune și stabilitate, legile sunt adoptate deja în cerc închis, adeseori fără minimă dezbatere publică sau chiar parlamentară. Asumarea răspunderii guvernului și ordonanțele de urgență folosite abuziv definesc din ce în ce mai mult un stat condus discreționar, în favoarea câtorva cercuri politice și economice fără legătură cu interesul public.

Un președinte **mediator** este neapărat necesar pentru reluarea dialogului real între principalii actori sociali: guvern, opoziție, sindicate, patronate, asociații profesionale, ONG-uri. Acest dialog are nevoie de un mediator și doar Președintele poate fi un moderator eficient, atunci când respectă cu adevărat interesele diferite care acționează în societate, diversitatea opiniilor, identitatea specifică a fiecărui actor de pe scena publică.

Președintele României își va putea îndeplini rolul de arbitru, mediator și garant numai dacă întregul său comportament public îl recomandă drept o **instanță** și îl instituie drept **model**. Președintele României trebuie să devină modelul necesar de comportament, de atitudine,

de limbaj, conform cu criteriile respectului pentru valori fundamentale, solidarității cu toți cetățenii propriului său stat, toleranței față de diversitate. "Valorile" și rețetele de succes promovate astăzi ostentativ în societatea românească (și în special în politică) sunt tot mai nocive și mai puțin legate de statutul unei țări cu aspirații de prosperitate și modernitate. Clientelismul, slugărnicia, nepotismul, dubla măsură, lipsa de responsabilitate, lipsa de respect față de legi, de tradiții autentice, de cuvântul dat, disprețul față de școala, de cultură, de valori spirituale sunt afișate cu din ce în ce mai mult cinism și contaminate imaginea publică despre viață, succes, carieră, familie. Primul om din stat, reprezentantul tuturor românilor, trebuie să pledeze teoretic și practic, prin fiecare gest al său, pentru o cultură a succesului bazată pe educație, muncă, talent și valori autentice.

1.2. Președintele responsabil

Pentru că deține mandatul printr-un vot universal direct, Președintele României trebuie să invoce cât mai rar constrângerile constituționale, chiar dacă trebuie să le respecte întotdeauna. Nimeni nu vrea să știe ce NU poate face Președintele, pentru că, atunci când aleg, oamenii își pun în votul lor toate speranțele și pentru că mereu, până acum, viitorii președinți nu au invocat aceste constrângeri în campaniile electorale. Mai mult ca oricând, România și românii au acum nevoie de un Președinte care să își asume răspunderea că POATE face lucrurile de care țara și oamenii ei au nevoie. În România politică aproape totul trebuie reconstruit și, cel puțin în aparență, aproape toate forțele care compun și întrețin sistemul actual opun rezistență. Nu cred în oameni providențiali în politică, nu cred că un singur om e în stare să rezolve totul și dintr-odată. Dar cred că există oameni care prin voință, curaj, efort și sacrificiu pot, în anumite împrejurări să dea un impuls hotărâtor lucrurilor, să rupă cercuri vicioase, să deschidă drumuri și să facă oamenii să-l urmeze. Cei mai mulți dintre români vor schimbări radicale, vor să străbatem drumul spre normalitate, vor să ieșim din fundătura în care am ajuns. Rolul Președintelui e acela de a impune această direcție, de a pune în mișcare energii, aspirații și competențe, de a porni și de a conduce reconstrucția României și a condiției de român. Pentru toate acestea, viitorul Președinte are nevoie de **pasiune și echilibru, de compasiune și de forță**.

Prima obligație a Președintelui este să asigure funcționarea eficientă a instituțiilor statului. De ani buni, în ciuda procesului de apropiere și apoi de integrare în Uniunea Europeană, instituțiile României sunt din ce în ce mai blocate. Statul funcționează din ce mai puțin eficient dar din ce în ce mai costisitor. Schimbarea continuă a conducerilor de tot felul după criterii arbitrare, împărțirea și reîmpărțirea perpetuă a autorității statului între clanuri politice și clientele rivale, încălcarea continuă a statutului funcționarului public, presiunile politice, absența colaborării și a dialogului au transformat statul într-un mecanism uriaș și inutil care acționează împotriva cetățeanului și contribuabilului care îl plătește. Președintele trebuie să fie cu adevărat garantul unui stat eficient, cu instituții funcționale, în care rostul lui nu este acela de a se pricepe la orice, ci de a-l pune la lucru pe cei cu

competențele necesare în fiecare domeniu și de a respecta aceste competențe. E un obiectiv dintre cele mai dificile și de durată, pentru că presupune reformarea statului ca atare, implicit a partidelor și clasei politice. Dar Președintele nu va trebui să piardă nici o zi din mandatul său fără a lucra în acest orizont și fără a-și găsi peste tot acolo unde ei există, aliați în vederea acestui obiectiv.

Eficiența acțiunii statului în ansamblu și a diverselor sale instituții este dată de servirea interesului public. Condițiile esențiale pentru ca Președintele să poată impune și controla această respectare a interesului public sunt: voința politică personală, independența față de orice rețea de interese clientelare, capacitatea de a aduna și de a pune la lucru echipe care să nu se transforme în camarile la rândul lor.

În calitate de cel mai înalt reprezentant al cetățenilor României, Președintele este garantul drepturilor și libertăților acestora prevăzute în Constituție. Numai în momentul în care cel mai defavorizat cetățean se va simți apărat de lege și de instituții, statul și Președintele vor putea considera că își fac pe deplin datoria. Statul român și instituțiile sale, democrația și statul de drept pot căpăta consistență și eficacitate numai în momentul în care condiția cetățeanului definită de respectarea drepturilor, libertăților și obligațiilor garantate și impuse de Constituție și legi este pe deplin respectată, în fiecare moment și în fiecare împrejurare.

Marea provocare a societății românești, condiția necesară pentru funcționarea eficientă și corectă a ansamblului de instituții ale statului, rămâne reforma fundamentală a clasei politice. Iar misiunea poate cea mai importantă și urgentă a Președintelui României este inițierea și conducerea acestei reforme. Vorbim de ani buni despre această temă primordială, am asistat la o întreagă serie de "reforme" și "revoluții", am ascultat nesfârșite declarații de bune-intenții, dar realitatea românească, după 20 de ani, este dezolantă în această privință.

Avem o clasă politică ineficientă, neconvigătoare, nepăsătoare, coruptă, complice sau măcar tolerantă la corupție. Duplicitatea, demagogia, discursul autist cantonat în sfera îngustă a propagandei de partid, lipsa de personalitate, curaj și spirit critic, lipsa de credibilitate elementară în fața societății civile sunt caracteristicile dominante și deja de bună vreme consacrate ale celor mai mulți dintre politicienii români și ale tuturor partidelor politice românești. Reforma clasei politice înseamnă un amplu și anevoios proces de schimbare de oameni, practici, mentalități, criterii și valori autentice și pentru inițierea și dezvoltarea acestui proces e necesar un efort conjugat al tuturor factorilor de forță și influență din societate (oameni politici, lideri de opinie publică, jurnaliști, reprezentanți legitimi ai societății civile).

Dacă Președintele României, liderii principalelor partide politice, liderii de opinie, liderii mass-media, reprezentanții sindicatelor și ai grupurilor economice semnificative vor continua să vorbească despre reformă doar când le convine conjunctural, doar despre aplicarea criteriilor asupra altora, dacă partizanatele interesate, simpatiile și antipatiile vor continua să prevaleze asupra unor principii generale și ferme, atunci "tranziția" către o nouă

clasă politică se va prelungi pe o perioadă nedeterminată, va rămâne închisă în cerc vicios, va alimenta în continuare frustrarea și disperarea unei societăți întregi rătăcite din drumul către normalitate. Reforma clasei politice este posibilă cu câteva condiții elementare: voință politică maximă, curaj și onestitate depline, criterii clare și ferme, aplicate fără excepții, înțelegerea mecanismelor politice și sociale, capacitatea de a impune public valori.

Reforma este posibilă în cadrul actualei Constituții, cu actualul sistem instituțional, cu actualele partide politice consacrate, cu oameni din cadrul actualului personal politic și administrativ. Reforma nu poate veni din afara sistemului, ci din interiorul său, modificându-l, ameliorându-l, deschizându-l. Există în interiorul actualei clase politice și administrației românești oameni, nu foarte mulți dar destui, care pot întruni condițiile amintite mai sus. Obligația și șansa Președintelui este de a impune, în realitate și nu declarativ, valorile și direcția în jurul cărora aceștia să-și adune energiile și efortul. Pentru că cea mai mare parte din "răul" politicii românești a venit, în toți acești ani, de la vârful. De la vârful statului, de la vârful partidelor, de la vârful principalelor instituții. Selecția și promovarea s-au făcut, în spatele vorbelor, pe criterii și în scopuri contrare interesului public, ducând la izolarea din ce în ce mai accentuată a lumii politice de restul societății, la reducerea dramatică a reprezentativității și comunicării publice.

Azi trăim într-o țară în care între politicieni și diversele lor clientele, pe de o parte și restul cetățenilor, pe de altă parte, există dispreț reciproc, interese și aspirații diferite, "agende" diferite. Acest zid trebuie și poate fi spart iar acest lucru trebuie să se petreacă din interiorul sistemului politic înspre restul societății. E misiunea Președintelui României, pe care o definesc și o asum, aceea de a-i aduce laolaltă pe oamenii care, în toate partidele, în toate instituțiile, doresc spargerea acestui zid.

Mandatul viitorului președinte trebuie să însemne alianța acestuia cu presiunea publică și exigențele societății în raport cu clasa politică, precum și alianța cu toate forțele autentic reformatoare din interiorul acesteia. Președintele își poate îndeplini misiunea doar dacă exprimă și folosește presiunea publică fără a deveni un demagog populist de tip "plebiscitar" și dacă reușește să impulsioneze și să coordoneze demersul reformativ al unor oameni din interiorul clasei politice fără a construi un partid "prezidențial", caricatură a partidului unic.

1.3. Președintele - reper al îndeplinirii marilor obiective naționale

Cu o clasă politică în proces de reformare, în consecință cu instituții ale statului din ce în ce mai eficiente, Președintele va putea să-și asume responsabilitatea urmăririi permanente a marilor obiective de țară, care țin de interesul național. În colaborare cu Parlamentul, cu Guvernul, cu celelalte instituții importante ale statului, cu partidele politice, cu principalii actori economici, cu partenerii sociali, cu centrele semnificative de exprimare a opiniei publice, Președintele are misiunea de conduce România în direcția marilor sale obiective:

stat de drept autentic, cu instituții eficiente în slujba interesului public, economie de piață performantă și capabilă să genereze prosperitate, sistem coerent, democratic și performant de apărare, ordine publică și siguranță națională, profil internațional bine definit și consistent.

Situat cu adevărat deasupra intereselor partizane, partinice, conjuncturale sau electorale, Președintele este singura instanță publică a cărei menire și obligație va fi aceea de a urmări în permanență îndeplinirea în ansamblu a interesului național, așa cum este formulat în marile obiective de țară, în programul prezidențial și în mandatul pe care electoratul român i l-a acordat.

1.4. Un Președinte care spune adevărul

În prezent, românii sunt pe cale să nu mai creadă pe nimeni. La grupurile de interese care exprimă viziuni și interese proprii și partizane, așa cum, în mod natural, sunt și partidele, se adaugă, din nefericire, chiar Președintele actual, atât de implicat în lupta politică încât transmite societății informații false, trunchiate sau determinate de interese de moment. Cetățeanul român nu poate primi de la nimeni o prezentare credibilă despre starea națiunii și despre viitorul acesteia.

Șeful statului trebuie să devină rapid o sursă credibilă de informare și evaluare pentru cetățeanul român și pentru partenerii externi ai României. Un asemenea statut presupune ieșirea din jocul politic partizan și recunoașterea publică a faptului că Președintele este un om de stat și nu un om de partid. Corectitudinea comunicării este măsura cinstei și a respectului pentru cei pe care îi reprezintă. Rolul de comunicator al președintelui este cu atât mai important într-o societate aflată în schimbare, aflată într-un proces de reorganizare a instituțiilor, practicilor și mentalităților publice, iar în raport cu prerogativele și constrângerile constituționale șansa comunicării este esențială pentru Președintele României. Avem nevoie, după atâtea decenii de minciună, de adevăr, de tot adevărul.

Îmi asum răspicat, în condiția de Președinte al României, să vă spun adevărul, mereu și până la capăt.

1.5. POLITICA EXTERNĂ: UN NOU PROIECT, UN NOU ROL AL PREȘEDINTELUI

a. Absența unui proiect postintegrare pentru politica externă românească

Mai mult de un deceniu, proiectul major al României în materie de politică externă a fost integrarea europeană și euro-atlantică. Odată cu 1 ianuarie 2007, după atingerea obiectivelor legate de aderare, **nu se mai poate vorbi despre un proiect postaderare de o anvergură similară**, care să constituie fundamentul politicii externe a României și nici despre vreun alt proiect politic de ansamblu, în același domeniu.

Cadrul constituțional și legislativ existent a permis o suprapunere a rolurilor instituționale în materie de politică externă între Președintele României, Guvern și Parlament. Această confuzie este reflectată și de faptul că România are doi reprezentanți la Consiliul European. Pe fondul unei ambiguități instituționale cu privire la responsabilitățile în domeniul politicii externe, România a lansat, cel puțin declarativ și la cel mai înalt nivel, mai multe proiecte, unele dintre ele eșuate.

Un astfel de proiect este așa-numita axă „Washington-Londra-București”, care a fost o creație unilaterală și nu a produs nici un efect. Tot la capitolul proiecte eșuate putem încadra modul în care a fost gestionată relația cu două dintre statele vecine, Moldova și Ucraina. În ciuda tentativelor constante de a impune România ca jucător strategic în regiunea Mării Negre, nici acest proiect nu a avut drept efect afirmarea României în plan internațional pe măsura potențialului său geostrategic.

În fapt, eșecul acestor proiecte de politică externă se bazează pe încercarea de a suplini lipsa unei viziuni despre România ca actor statal într-o lume globală cu idei punctuale și conjuncturale care dau aparența unei politici externe, fără a fi însă cladite pe teme de interes global.

b. Provocările secolului XXI

În contextul crizei economico-financiare, al războiului ruso-georgian din august 2008 (considerat „primul conflict al sistemului internațional non-unipolar”), precum și al alegerii lui Barack Obama în funcția de președinte al Statelor Unite, sistemul de relații internaționale a intrat într-o nouă etapă, în căutarea unor noi reguli și noi echilibre. Însăși Uniunea Europeană are de făcut mai multe opțiuni strategice, în privința politicii sale.

Lumea globalizată se confruntă cu o tipologie diferită a riscurilor și amenințărilor de securitate, care au trecut din zona „hard” în zona celor asimetrice. După transformarea amenințării teroriste în principalul risc la adresa securității internaționale, în toată lumea strategiile de securitate au fost regândite prin prisma noilor realități.

Evenimentele recente din domeniul economic și politico-militar au evidențiat creșterea incidenței altor tipuri de amenințări decât cele identificate în prima parte a anilor '90. Schimbările climatice sunt considerate la nivelul Uniunii Europene un factor important care va transforma matricea definirii riscurilor și amenințărilor pentru următoarea jumătate de secol.

Același conflict ruso-georgian (la care am făcut anterior referire) a pus în discuție și chestiunea securității energetice la nivelul Uniunii Europene. Proiectele gazoductelor Nord Stream și South Stream au produs diviziuni în interiorul Uniunii Europene, o parte din noile state membre având rezerve în legătură cu accentuarea dependenței energetice față de Federația Rusă.

Criza financiară globală, transformată într-o criză economică de aceeași dimensiuni, a devenit cea mai importantă amenințare la adresa securității mondiale, pentru că ar putea determina sărăcirea a sute de milioane de oameni.

Criza economică va pune o și mai mare presiune asupra sistemelor de securitate socială din Uniunea Europeană, perspectiva unui șomaj extins ridicând problema resurselor pentru acoperirea cheltuielilor legate de pensii și asigurările de sănătate.

Un alt efect potențial al unei crize economice prelungite ar fi mărirea riscului ca unele țări tinere sau instabile din vecinătatea Uniunii, fie că este vorba de unele din Africa sau din spațiul ex-sovietic, să devină structuri statale slabe sau eșuate, care pot declanșa conflicte locale sau regionale. Aceste conflicte - alături de alte stări tensionate, tendințe separatiste, dispute teritoriale și situații de instabilitate - generează incertitudine, determină irosirea resurselor și perpetuează sărăcia. Ele alimentează, de asemenea, alte forme de violență și criminalitate și favorizează terorismul.

Politica externă a României trebuie să răspundă acestor noi provocări, să identifice și să promoveze oportunitățile, să previzioneze și să abordeze proactiv riscurile și amenințările generate global. De calitatea și promptitudinea acțiunii de politică externă depind, în noul context, interese fundamentale ale cetățenilor români.

c. Rolul Președintelui în politica externă: viziune, coordonare, consens

În noul context internațional este nevoie și de o nouă viziune privind politica externă românească, precum și de redefinirea rolului președintelui, respectând parametrii pe care Constituția îi stabilește.

• Președintele României, inspiratorul unui nou proiect de politică externă

Cred că este misiunea președintelui României să devină inspiratorul unui nou proiect de politică externă, un proiect care pleacă de la noul statut al României de stat membru al Uniunii Europene și NATO, de la noua configurație strategică, de la interesele și obiectivele cetățenilor României pe termen scurt, mediu și lung.

Desigur, un asemenea proiect și o asemenea viziune nu pot fi doar rezultatul unei singure gândiri. Președintele trebuie să fie factorul constituțional care determină o amplă dezbatere publică, antrenează resursele intelectuale din diferite instituții cu atribuții în domeniul politicii externe, din mediul academic sau din societatea civilă. Acest nou proiect trebuie să răspundă câtorva întrebări importante:

- Care sunt avantajele competitive ale României în raport cu statutul sau de țară membră a UE și într-o lume globală? Cum pot fi valorificate aceste avantaje în interesul cetățenilor săi?**
- Care sunt obiectivele României în Uniunea Europeană și opțiunile sale în raport cu temele de interes general pentru UE?**

- ***Cum vede Romania viitorul constructiei europene in interesul cetatenilor sai?***
- ***Care sunt interesele Romaniei în raport cu alte state sau zone de influență, și cum pot fi acestea reprezentate atât prin politica comuna a Uniunii cat si prin raporturi bilaterale?***

România are nevoie de un președinte vizionar și implicat, capabil să urmărească interesele cetățenilor săi în competiția globală pentru atragerea de resurse. Iar politica externă a României este un instrument esențial în afirmarea și utilizarea avantajelor competitive în beneficiul cetățenilor români, în identificarea și construirea proiectelor comune cu alte state, care să ne apropie, punând deoparte lucrurile care ne despart.

România trebuie să-și găsească locul și rolul ca stat membru al UE, al NATO și al instituțiilor internaționale dezvoltând politici de nișă care să o identifice ca actor într-o lume globală. Pentru aceasta, paradigma trebuie schimbată: politica externă a României trebuie să fie expresia opțiunilor strategice de dezvoltare, să fie una proactivă și conectată la provocările lumii globale. Dezbateră publică trebuie să fie îndreptată mai mult către subiectele care au semnificație și relevanță și dincolo de granițele României, contribuind la conectarea spațiului public românesc la problemele globale și la creșterea consistenței demersului de politică externă. Cetățenii au dreptul să își exprime opinia și să fie informați în legătură cu felul în care interesele lor sunt apărate și promovate în relația României cu alte state sau cu instituții internaționale.

Întreaga mea viziune asupra politicii externe pornește de la convingerea că aceasta trebuie să fie un instrument și o expresie a tuturor politicilor publice care servesc interesul cetățenilor români în interiorul și în afara granițelor țării.

- **Președintele României, coordonator și integrator al politicii externe românești**

Consider că președintele României trebuie să depășească actuala stare de fapt în care își limitează acțiunile de politică externă doar în raport cu Ministerul Afacerilor Externe și uneori nici cu acesta. Diplomația are mai multe componente. Unele țin de executiv, în principal de Ministerul Afacerilor Externe, dar și de zone economice, altele țin de Parlament. Există și mijloace specifice diplomației publice și culturale, dar și forme de dialog la nivelul organizațiilor politice și civice.

Misiunea președintelui României este de a deveni un centru de coordonare al tuturor acestor forme multiple de diplomație, care, nu o dată, funcționează independent, adesea haotic, fără luarea în considerare a planului mai general al obiectivelor comune și tacticilor de urmat. Din acest punct de vedere, președintele României poate să devină **un facilitator al unei mai bune comunicări interinstituționale,** dar și o interfață a acestor instituții cu expertiza din zona academică sau a societății civile.

Nu este lipsită de interes din acest punct de vedere **ideea constituirii, pe lângă președintele României, a unui consiliu consultativ pentru politica externă**, care să se reunească periodic, ceea ce ar determina o convergență a eforturilor diferitelor instituții, dar și o informare a zonei neguvernamentale asupra priorităților și calendarului de politică externă.

Experiența ultimilor 20 de ani arată că atâta vreme cât forme de consultare și coordonare au funcționat, eficiența unor acțiuni de politică externă a fost mult mai mare.

- **Deconflictualizarea politicii externe românești**

Ca președinte al României voi încuraja un consens bipartizan, între putere și opoziție, în jurul principalelor obiective de politică externă. Zona de acțiune externă trebuie extrasă din spațiul conflictelor și competiției politice interne. Din păcate, în ultimii ani, nu numai că nu a existat un dialog constant și instituționalizat între instituția prezidențială și principalele forțe politice pe teme de politică externă, dar, mai mult decât atât, chiar și în momente critice, această consultare nu a existat. Criza declanșată în Republica Moldova după alegerile parlamentare din acest an, modul unilateral în care a acționat președintele României reprezintă cel mai bun exemplu în acest sens. Din nefericire au existat multe alte situații în care s-a încercat utilizarea unor momente de politică externă pentru a obține capital politic și electoral. **Populismul nu are ce căuta în politica externă a României.** În timpul mandatului meu de președinte, voi fi garantul caracterului bipartizan al politicii externe, consultând cu regularitate forțele politice semnificative și valorificând activ experiența foștilor șefi de stat ai României, dar și a altor persoane publice care au exercitat demnități care au legătură cu politica externă.

- **Garantul credibilității și predictibilității acțiunii României în plan extern**

Misiunea mea ca Președinte este de a fi garantul seriozității și predictibilității politicii externe românești, garantul că resursele politicii noastre externe sunt exploatate la maximum. **Iar acțiunea de politica externa trebuie sa fie caracterizata de credibilitate, competență si creativitate.** România trebuie să-și recapete credibilitatea internațională, iar acțiunile Președintelui României trebuie să fie predictibile. Politica internațională a României nu poate fi eficientă dacă nu se bazează pe competența și creativitatea celor chemați să o realizeze.

Țara noastră poate fi un bun jucător de echipă – în cadrul NATO, UE, OSCE, etc - care poate aduce aliaților și partenerilor săi, celorlalte state din comunitatea internațională, valoarea sa adăugată pentru atingerea obiectivelor majore globale, instituționale, regionale. Valoarea adăugată vine din dezvoltarea unor capacități de nișă pentru care avem aptitudini și capacități, capacități interesante pentru aliații și partenerii noștri.

Valori, principii și interese. Fundamentul raportării la parteneri și la diferitele politici publice pe domeniul securității, apărării și politicii externe este suma de valori ce constituie miezul instituțiilor europene și euro-atlantice. În ceea ce privește relațiile cu țări terțe, România își propune să fie un partener loial și credibil care pledează pentru valorile în care crede dar abordează pragmatic și realist implementarea acestor valori, respectând cultura și particularitățile partenerilor săi, principiile cooperării internaționale și interesele naționale, armonizate cu cele ale aliaților și partenerilor, atunci când ele sunt formulate.

Mai puține declarații, mai multă acțiune. Nu de puține ori, țara noastră a plătit tribut pentru excesul de declarații publice care nu răspundeau unui imperativ al transparenței politicilor publice din domeniu, ci făceau parte din politici de vizibilitate și imagine ale protagoniștilor implicați în aceste categorii de politici. Consider că declarațiile trebuie să apară la momentul oportun și să aibă echilibrul necesar pentru a nu antrena costuri suplimentare sau a bloca aplicarea politicilor publice în acest domeniu, periclitzând chiar atingerea obiectivelor stabilite. Consider că eficacitatea unei politici coerente externe, de securitate și apărare constă și în maximizarea acțiunii în domeniu, a faptelor aferente acestor politici publice, și mai puțin a discursurilor fără miez.

d. Opțiuni fundamentale în politica externă

- **Opțiunea pentru o Europă puternică, cu instituții eficiente și legitime democratice**

Opțiunea mea ca și Președinte al României este pentru o Europă puternică, cu instituții consolidate, o Europă în care România să fie o poveste de succes. Principala dimensiune a proiectului meu de Președinte este definirea rolului României în interiorul Uniunii Europene, pornind de la avantajele competitive pe care le avem în raport cu partenerii noștri.

Securitatea energetică este una din preocupările majore ale statelor membre. România poate deveni un pilon de sprijin pentru securitatea energetică a Uniunii Europene: diversificarea surselor de aprovizionare, interconectarea rețelelor de energie și de gaz sunt politici europene pe care România își poate construi contribuția efectivă la politica energetică comună.

Frontiera de est a Uniunii Europene are o relevanță tot mai mare pentru spațiul de securitate european. România este cel mai mare stat membru care poate asigura gestionarea eficientă și în deplină siguranță a acestei frontiere.

Politica europeană este principala ancoră a demersului extern al României.

Acest nou proiect implică o schimbare de paradigmă. Integrarea europeană este privită cel mai adesea în țară exclusiv prin prisma absorbției fondurilor europene, respectiv a banilor care vin sau ar trebui să vină de la Bruxelles. Desigur, reprezintă un subiect de preocupare faptul că deocamdată românii resimt mai degrabă costurile și mai puțin beneficiile, faptul că

deocamdată România este mai degrabă contributor la bugetul Uniunii decât beneficiar al finanțărilor europene. Această situație ar putea genera insatisfacție și, în perspectivă, chiar curente de opinie publică eurosceptice sau chiar anti-integraționiste. Dar gradul de absorbție al fondurilor europene este în primul rând o problemă a administrației românești și doar în mică măsură o problemă a relației Bucureștiului cu birocratia de la Bruxelles.

România trebuie să-și propună să joace un rol activ atât în ceea ce privește procesul de decizie, cât și temele mari de dezbatere care stau pe agenda UE.

Ca președinte al României, vreau ca țara noastră să fie un membru respectat al Uniunii Europene, un partener care-și onorează angajamentele, dar știe să-și negocieze condițiile. Cu alte cuvinte, consider că România trebuie să fie un membru cu personalitate al Uniunii Europene, ceea ce înseamnă abandonarea unui anumit tip de mimetism care a caracterizat atitudinea noastră în raport cu marile teme ale dezbaterii.

Ca lider politic, mă simt mai apropiat de proiectul unei Europe federale, cu instituții puternice, cu o mai bună coordonare a politicilor în toate domeniile de activitate. Cred că proiectul unei Europe federale avantajează în acest moment România, putând fi un puternic vector de modernizare a societății noastre.

Ca Președinte al României, voi sprijini procesele de consolidare și adâncire a integrării europene. Nu Europa cu două viteze, nu departajarea internă în state mai puternice și state mai slabe reprezintă soluția la problemele Uniunii, ci adâncirea proceselor integraționiste, întărirea rolului instituțiilor europene, paralel cu consolidarea legitimității democratice a acestora.

Ca Președinte al României, voi sprijini în continuare ideea extinderii Uniunii Europene. Spațiul comun european va trebui să includă pe termen scurt Balcanii de Vest, pe termen mediu Moldova și Turcia, iar pe termen lung Ucraina și, poate, Belarus. Unificarea politică și economică a acestui spațiu constituie o garanție pentru ca Uniunea Europeană să capete mai multă forță ca actor al relațiilor internaționale. În perspectiva anilor 2025-2030 Uniunea Europeană trebuie să devină un proiect definitiv din punctul de vedere al granițelor sale.

Ca Președinte al României, voi sprijini ideea unei politici externe și de securitate comune, precum și a unei politici energetice comune, elemente fără de care nu se poate vorbi de Uniunea Europeană ca actor unitar în relație cu alte centre de putere din sistemul relațiilor internaționale. Cred că România are un rol de jucat în ceea ce privește hotărârile Uniunii Europene privind cadrul financiar. Extinderea cu mai mare rapiditate a zonei euro este văzută astăzi de mulți specialiști ca fiind o soluție mai rapidă pentru depășirea crizei economice. În dialogul cu Consiliul și Comisia Europeană am putea insista pe această soluție.

În fine, România ar trebui să aibă ambiția de a deveni o interfață a Uniunii Europene în relația cu terțe state. Un asemenea rol nu se atribuie declarativ ci se poate construi doar pe parteneriate solide cu țările respective, pe proiecte comune.

În acest sens, raporturile dintre UE și Ucraina sau Federația Rusă interesează în mod direct țara noastră. De aceea, consider că avem interesul să contribuim la configurarea politicilor Uniunii în raport cu aceste state.

Primul pas pe care îl voi face, în calitate de președinte al României, în domeniul politicii europene va fi **clarificarea raporturilor instituționale în ceea ce privește participarea la Consiliile Europene**. Este nefiresc ca România să fie singura țară din partea căreia la Consiliile Europene participă două persoane, atât președintele, cât și prim-ministrul. Ca factor constituțional care are în răspundere politica externă, inclusiv politica europeană, mi se pare firesc ca România să vorbească în Consiliile Europene cu o singură voce.

În interiorul Uniunii Europene, România va trebui să stabilească alianțe și parteneriate în funcție de obiectivele și interesele sale. Parteneriatul strategic cu Franța va rămâne un instrument politic important și, dincolo de enunț, el trebuie să capete consistență. Ca președinte al României, voi propune **un parteneriat strategic care vizează spațiul central-european și în primul rând Germania și Austria**. Opțiunea mea derivă dintr-o realitate economică evidentă. Investițiile cele mai mari în România vin din zona de influență a Europei Centrale. România este acum în mod natural integrată acestui spațiu. **Relațiile politice trebuie să urmeze logica relațiilor economice**. Parteneriatele trebuie să însemne inclusiv alinierea pozițiilor și consultarea reciprocă în ceea ce privește deciziile europene.

Aceeași perspectivă trebuie aplicată și raporturilor cu Ungaria și Bulgaria. Experiența a demonstrat că parteneriatul strategic cu Ungaria a adus României un plus de credibilitate în ceea ce privește demersurile de aderare la NATO, în vreme ce tandemul România-Bulgaria a funcționat ca un vehicul pentru accelerarea integrării europene. **Ca președinte, îmi propun să regândesc raporturile cu ambele state, din perspectiva noii realități de membri ai UE.**

- **Refondarea parteneriatului cu Statele Unite ale Americii**

Ca Președinte al României voi acționa pentru refondarea parteneriatului cu Statele Unite ale Americii. Atunci când, în iulie 1997, a fost lansat Parteneriatul Strategic bilateral dintre Statele Unite ale Americii și România, țara noastră era aspirantă atât la aderarea la NATO, cât și la integrarea în Uniunea Europeană. Astăzi, la peste un deceniu, România este membru cu drepturi depline atât al Uniunii Europene cât și al NATO. Este nevoie așadar de refondarea parteneriatului transatlantic, plecând de la noile realități.

Primul pas al acestui proces îl reprezintă clarificarea problemei vizelor de intrare în Statele Unite, astfel încât pentru toți cetățenii Uniunii Europene să existe un regim uniform de acces. Dincolo de această problemă, cu o puternică dimensiune simbolică pentru români, refondarea parteneriatului strategic înseamnă **cooperarea în domeniile de maxim interes în noul context global**: proiecte comune și transferul de tehnologii eficiente ecologic; securitatea energetică; cooperarea în domeniul agricol, inclusiv prin atragerea de

investiții americane în România; cooperarea împotriva pericolelor asimetrice și pentru soluționarea conflictelor înghețate ș.a.. Desigur, toate aceste aspecte se află, într-un fel sau altul, pe agenda bilaterală, dar noul parteneriat strategic, un act cu profunde implicații politice și simbolice, presupune reșezarea listei de priorități, potrivit noilor realități internaționale.

- **Raporturile cu Federația Rusă – un nou nivel, o nouă calitate**

Ca Președinte al României, relațiile cu Federația Rusă reprezintă o prioritate a proiectului meu de politică externă. Dimensiunea politică și instituțională a raporturilor dintre România și Rusia trebuie să reflecte interesele noastre în raport cu un important actor geostrategic al zonei. Relațiile cu Rusia au avut și ele zone de nepermisă oscilație, reflectând și o incapacitate a factorilor instituționali de a percepe importanța strategică a unor raporturi bune cu vecinul de la Răsărit.

Componenta economică a relațiilor dintre România și Rusia este o zonă de maximă prioritate și are un potențial prea puțin explorat. Ca Președinte al României voi încuraja extinderea formelor de cooperare economică. Am în vedere inclusiv încurajarea apariției unei **bănci comune româno-ruse**, care să devină în timp un pivot al dezvoltării schimburilor economice.

Există elemente de istorie a psihologiei colective care au funcționat nu o dată ca un factor perturbator al relațiilor dintre cele două state. Aceste urme ale memoriei istorice au fost exploatate în planul politicii interne. Ele pot fi depășite printr-o mai bună comunicare, la nivelul elitelor politice, economice, academice și culturale. **Ca Președinte al României îmi propun să încurajez o asemenea comunicare. După cum, în calitate de Președinte, voi încuraja un dialog activ și direct între administrațiile și comunitățile locale din cele două state. Doar un asemenea dialog creează premisele încrederii și cooperării.**

Unul dintre obiectivele agendei mele de politică externă este să imprim o altă calitate și un alt nivel raporturilor cu Federația Rusă. Desigur, acest proces se va desfășura în consultare strânsă cu partenerii noștri din NATO și din Uniunea Europeană, în considerarea angajamentelor României față de organizațiile din care face parte.

- **O relație normală cu Republica Moldova**

Angajamentul meu ca Președinte al României este restabilirea normalității în raporturile cu Republica Moldova. Din păcate, astăzi relațiile cu Moldova au atins cel mai scăzut nivel din istoria ultimilor 20 de ani. De această situație sunt responsabile, deși în măsuri diferite, atât autoritățile de la Chișinău, cât și autoritățile de la București. Avem a ne asuma partea noastră de vină în ceea ce privește degradarea inacceptabilă a relațiilor româno-moldovene. În raporturile cu Moldova, Bucureștiului i-a lipsit o anumită constanță în atitudine. Am oscilat mereu de la declarații de fraternitate, dar nesusținute de politici

practice la atitudini de ostilitate care nu au fost dublate însă și de încercarea de a găsi soluții. Nu este mai puțin adevărat că relațiile româno-moldovene au fost utilizate pe ambele maluri ale Prutului și ca teme pentru campaniile politice naționale.

Pornesc demersul meu de normalizare a relațiilor cu Moldova **în primul rând de la recunoașterea independenței și statalității țării vecine.**

În al doilea rând, consider că România poate fi partenerul privilegiat al Moldovei în ceea ce privește aspirațiile sale de integrare într-o Uniune Europeană extinsă. Așa cum am mai menționat, mâna pe care le-o întindem fraților noștri moldoveni în procesul de integrare nu trebuie să genereze atitudini de superioritate sau paternalism. România nu este și nu trebuie să-și propună să fie „dirigintele” Moldovei în procesul de integrare europeană, ci este direct interesată ca țara din vecinătatea sa vestică să aparțină unei zone de securitate și prosperitate economică.

În al treilea rând, ca Președinte al României, mă voi pronunța în permanență în favoarea proceselor de democratizare din Republica Moldova, în sprijinul pluralismului și libertății de expresie, dar **voi veghea să nu existe nici o imixtiune a instituțiilor statului român în viața politică din Republica Moldova.** Problemele legate de democrația în țara vecină au un cadru normativ de rezolvare europeană.

Problema Tratatului de bază între cele două țări continuă să fie punctul critic al relațiilor dintre România și Moldova. Prin dialog politic, va trebui să găsim o soluție definitivă la această chestiune, pornind de la premisa că nici România nu poate recunoaște pactul Ribbentrop-Molotov, dar și că Moldova simte nevoia unor garanții privind frontierele sale. Poate că forma unei declarații comune adoptată de Parlamentele celor două țări, care să includă și ideea parteneriatului strategic pentru integrare, ar putea reprezenta o asemenea soluție.

Ca Președinte al României voi încuraja un amplu dialog al întregii societăți cu parteneri din Republica Moldova. Relația de încredere nu se poate reconstrui doar la nivel instituțional. Este nevoie de dezbateri și interacțiuni în toate componentele societății: de relații economice consolidate și privilegiate, legături la nivelul partidelor politice, a sindicatelor și mediului asociativ, la dialog între mediul academic, schimburi interculturale.

Doresc să fiu în această relație specială adeptul unei normalități pragmatice, astfel încât la finalul mandatului meu România și Moldova să fie țări partenere într-o Uniune Europeană extinsă.

- **Politica de vecinătate. Marea Neagră**

Ca Președinte al României, consider ca politica de vecinătate reprezintă una din cele mai importante politici de nisa pentru România. Axele acestei politici vor fi: parteneriat economic și export de democrație și practici democratice.

În mod particular, consolidarea Ucrainei ca stat democratic, cât mai apropiat de valorile și principiile Alianței Nord-Atlantice, slujește interesele noastre de politică externă. Relația cu **Ucraina** trebuie să se bazeze pe sprijinul constant și asistența pentru reforme, democratizare și europeanizarea sistemului normativ și instituțional, pe reforme consistente ale sectorului de securitate și îndeplinirea criteriilor politice și tehnice de integrare în NATO. România a reprezentat, în epoca modernă, o forță politică, diplomatică și culturală de prim rang în sud-estul Europei, și acest statut i-a permis, chiar și în ultimul deceniu al secolului trecut, să joace un rol pozitiv în consolidarea stabilității și construcției democratice în Balcani. Neglijarea politicilor de vecinătate după 2000 a făcut însă ca acest rol să se estompeze, astfel încât proclamarea independenței Kosovo a avut loc în ciuda rezervelor exprimate de statul român, iar proiectul cooperării în Marea Neagră și în zona Mării Caspice a rămas fără alt efect decât răcirea raporturilor tradițional pozitive cu Turcia și apariția unor noi tensiuni în relațiile noastre cu Ucraina și Federația Rusă. Evenimentele din vara anului trecut – invadarea Georgiei și independența unilateral recunoscută a regiunilor secesioniste – au părut că pun definitiv punct acestui ambițios proiect.

Marea Neagră rămîne o zonă de interes strategic deosebit prin prisma poziției geografice dar și a rolului pe care-l poate juca în transportul de hidrocarburi și resurse energetice, în **asigurarea securității energetice** a României și contribuția substanțială, pe această dimensiune, la nivelul UE. Coordonatele și instrumentele sînt multiple, în ciuda rezervelor și blocajelor unor state riverane. Inventivitatea și capacitatea de inovare a abordărilor cu geometrie variabilă sunt șansa României de a aduce o valoare adăugată importantă, pe această dimensiune, aliaților și partenerilor săi. România poate fi pilonul de susținere cel mai important din regiune al "podului" Est - Vest evocat de George W. Bush la București cu o formula care își mentine actualitatea.

Pentru Croația și Albania, experiența României poate fi deosebit de interesantă; pentru Macedonia și pentru Serbia, istoria noastră recentă e plină de semnificație. **România trebuie să aibă o agenda în Balcani**, bazată pe parteneriat economic și pe valorificarea oportunităților date de prezenta la București a celei mai solide structuri financiar - bancare din regiune. Bursa de la București poate deveni reperul pentru afacerile întregii regiuni iar companiile românești trebuie sustinute să devină regionale.

- **Turcia, Caucazul de sud și Asia Centrală. Politica de securitate energetică**

Relațiile, pe această dimensiune, se disting în trei grupe:

- **parteneriat strategic cu Turcia.** Relația cu Turcia trebuie reconstruită pe baza relației economice și militare excelente și a susținerii aspirațiilor europene ale Ankarei. România recunoaște rolul major al Turciei la Marea Neagră, în stabilizarea Orientului Mijlociu Extins, în cadrul NATO – a doua armată a Alianței – și ca model de stat musulman sunit secular

modern. Parteneriatul trebuie să reafirme principiile fundamentale europene și să fie dezvoltat indiferent de prezența la guvernare în Turcia a unei puteri politice sau alta.

- **relația cu statele caucaziene** este relevantă din unghiul de vedere al securității energetice, al capacității de producție și tranzit și al poziției geografice. România susține suveranitatea, independența și integritatea teritorială a celor trei state caucaziene. **Georgia** este de importanță majoră strategică pentru comunitatea euro-atlantică, pierderea orientării democratice și pro-occidentale a Georgiei însemnând pierderea Mării Negre și a culoarului de tranzit Asia Centrală-UE. **Azerbaidjanul** este stat pivotal relevant în producția și tranzitul din surse și pe rute alternative ale hidrocarburilor iar relația României cu **Armenia** a fost tradițional foarte bună.

- **relația cu statele din Asia Centrală** trebuie regăsită, **Kazahstanul** jucînd un rol major de echilibru în regiune și fiind relevant prin prisma investiției în cel de-al doilea producător de petrol din România. **Turkmenistanul** are rezerve de hidrocarburi neexplorate și neexploatate, cu relevanță deosebită în echilibrul energetic global iar **Uzbekistanul** este vecin imediat al Afghanistanului, jucînd rol relevant în securitatea regiunii, în tranzitul forțelor și rezervelor către trupele din Afghanistan și în controlul traficului de droguri spre Europa. Resursele energetice din regiune sînt majore iar aportul la proiectele alternative de producție și transport cruciale.

- **Relații strategice. Diplomatie economică**

Ca Președinte al României vreau să dau consistență relațiilor noastre cu Republica Populară Chineză. Pornesc de la premisa că există o tradiție îndelungată a acestor relații și o mare disponibilitate de cooperare din partea partenerilor noștri chinezi. Este responsabilitatea noastră că nu am găsit întotdeauna răspunsul cel mai adecvat și serios la această disponibilitate. **În plan politic și economic putem construi multe împreună, iar această relație privilegiată poate juca rolul unui atu al României în Uniunea Europeană.**

Orientul Mijlociu este o zonă tradițională a relațiilor foarte bune ale României cu toate părțile implicate. Aici decența, echilibrul și rezerva în a aborda problemele dincolo de capabilități se poate dovedi esențială pentru capacitatea noastră de susținere a comunităților de români din toate statele din zonă. Trebuie valorificate la maximum relațiile tradiționale și capacitatea de a aduce valoarea adăugată în sistemul complicat al soluționării dosarelor din regiune.

Asia, Africa și America Latină – Abordarea selectivă a acestor relații trebuie făcută prin prisma capabilităților și relațiilor României cu aceste state, a valorii adăugate pe care o pot aduce economiei românești, partenerilor și aliaților.

Pe toate aceste dimensiuni trebuie dezvoltate formule stabile, ad hoc sau itinerante de **diplomație economică eficientă.**

- **O politică mai activă în raport cu românii de pretutindeni**

Statul român are obligația constituțională de a sprijini atât minoritățile românești din alte state, cât și pe cetățenii români care lucrează și trăiesc temporar pe teritoriul altor țări.

În raport cu minoritățile românești, ca Președinte al României voi solicita instituțiilor să aibă o politică mai viguroasă și mai activă, desigur, în respectul relațiilor bilaterale cu statele respective. Vom încuraja reprezentarea politică a minorităților românești, afirmarea identității lor lingvistice și culturale.

Pe de altă parte, în ultimii ani, a apărut o temă nouă: cea legată de statutul și drepturile cetățenilor români care lucrează în străinătate. Această temă a generat reacții cu tentă xenofobă, pe fondul agravării crizei economice. Vocea României trebuie să se audă cu putere în instituțiile europene, în aplicarea principiului liberei circulații a forței de muncă. Instituțiile europene și relațiile bilaterale între România și statele în care muncesc cetățenii noștri reprezintă cadrul de protecție a drepturilor acestora. Trebuie susținute asociațiile românilor din străinătate, care pot reprezenta cel mai bine interesele acestora în raport cu statele gazda. Dar este esențială depolitizarea și finanțarea lor semnificativă.

1.6. APĂRAREA NAȚIONALĂ ȘI ORDINEA PUBLICĂ – SECURITATE PENTRU DEZVOLTARE

Alături de politica externă, coordonarea politicii de securitate și de apărare a României este atributul executiv fundamental al Președintelui României și reprezintă componenta cea mai importantă a activității Administrației prezidențiale.

În concepția mea, ca Președinte al României, securitatea națională este un vector important al dezvoltării și modernizării structurii societății românești. Conceptul meu privind securitatea națională se subordonează în primul rând acestui deziderat.

Odată cu integrarea în NATO și în Uniunea Europeană, România și-a asigurat garanții de securitate în ceea ce privește amenințările militare clasice. Anii care au trecut au demonstrat că România este un partener loial al sistemului de securitate occidental, fiind nu doar un beneficiar al acestuia, ci și un furnizor de securitate la granița estică. În noul context, **este momentul să gândim securitatea în perspectiva dezvoltării și modernizării românești**, să evaluăm corect riscurile și amenințările pe plan intern, dar și noile provocări asimetrice apărute.

Tranziția economică prelungită, scăderea calității vieții, inegalitățile sociale, creșterea numărului celor care trăiesc sub pragul sărăciei subminează regulile, normele și instituțiile componente ale domeniului economic, afectând securitatea națională.

Recunosc lucrurile bune care s-au făcut în administrațiile precedente. Strategia de Securitate națională a României adoptată în 2007 răspunde noii realități a unei Românii integrate în NATO și în Uniunea Europeană. Din păcate această Strategie a fost insuficient

dezbatută și prea puțin operaționalizată. Obiective de etapă asumate, cum ar fi angajamentele privind finanțarea armatei, au fost mereu amânate, din rațiuni, poate obiective, ale situației economico-financiare.

Ca Președinte al României, susțin că politica în domeniul securității naționale, în toate componentele ei trebuie să facă obiectul unui dialog și consens al societății românești. Ca și în cazul politicii externe, președintele României este generatorul conceptului de securitate națională și coordonatorul activității instituțiilor cu atribuții în realizarea acesteia. Este misiunea președintelui României de a integra organic politică externă și de securitate națională în vederea apărării și promovării intereselor naționale ale statului.

Din punctul meu de vedere politica națională de apărare, siguranță și ordine publică trebuie să se raporteze permanent la următoarele valori ale statului de drept: democrația, pluralismul politic, supremația legii, libertatea persoanelor, respectul pentru demnitatea omului, inviolabilitatea și garantarea proprietății, suveranitatea și independența națională, caracterul național, unitar și indivizibil al statului, solidaritatea și cooperarea internațională în domeniul aplicării legii cu respectarea interesului național.

Consider că dinamica globalizării impune președintelui un **efort de înnoire permanentă a Strategiei de securitate națională**. Perioada recentă ne-a demonstrat că există amenințări care pot evolua extrem de rapid, instalând o stare de insecuritate în societatea românească. Criza economico-financiară, generată de prăbușirea instituțiilor financiar-bancare din exterior, a introdus într-o perioadă extrem de scurtă un factor de distorsiune majoră în economia românească. Modul de gestiune a acestei crize ne-a arătat că fie instituțiile de evaluare și prognoză nu au avut capacitatea de predicție a evoluției rapide a acestei crize, fie factorul politic și guvernamental nu a răspuns avertismentelor acestor instituții. În sine, exemplul ne arată că undeva există factori de blocaj.

a. Teme sensibile în domeniul securității naționale

Astăzi, structura componentelor politicii naționale de ordine și siguranță publică vizează organismele abilitate să asigure **apărarea națională, starea de legalitate, siguranța cetățeanului și securitatea publică, respectiv:**

- **forțele armate ale Ministerului Apărării Naționale ;**
- **structurile de ordine publică ale MIRA și alte instituții competente ;**
- **autoritățile de siguranță națională reprezentate de Serviciul Român de Informații și Serviciul de Informații Externe ;**

Acționând în cadrul unei politici naționale integrate, aceste forțe vor aplica deciziile adoptate de CSAT și celelalte autorități competente, conform Strategiei de Securitate Națională a României și celelalte planuri și strategii naționale sau sectoriale.

Analiza managementului strategic al domeniului apărării scoate în evidență carențe majore atât de ordin structural, cât și funcțional, care pe fondul subfinanțării generează

premisele unor disfuncționalități sistemice.

Identificăm aici câteva probleme:

- Cadrul consensual limitat al CSAT;
- Tendința de transformare a controlului civil și democratic într-unul politic;
- Lipsa unei gândiri de redimensionare strategică a apărării în funcție de capacitatea economiei românești;
- Incoerența unei viziuni de ansamblu asupra înzestrării Armatei, în principal a forțelor dislocate în teatre de operațiuni;
- Scăderea accentuată a calității vieții și atractivității carierei militare pe piața forței de muncă;
- Efectele incerte ale demilitarizării și descentralizării instituțiilor ministerului de interne. Procesul nu a dus încă la o întărire perceptibilă la nivelul siguranței cetățeanului;
- Percepția complicității între zone din instituțiile chemate să asigure climatul de legalitate și mediul infracțional;
- Semnele de întrebare care planează asupra eficienței serviciilor de informații în raport cu numărul acestora;
- Apariția unor suspiciuni privind tendința de imixtiune a unor persoane din instituțiile de ordine publică și securitate în procese economice sau politice;
- Controlul civil și parlamentar insuficient consolidat;

Ca Președinte al României, plec de la această analiză în structurarea măsurilor în domeniul apărării, ordinii publice și siguranței naționale.

b. Principiile de la care pornesc

Ca Președinte al României, acțiunea și raporturile mele cu instituțiile de apărare și ordine publică vor porni de la următoarele principii:

- **controlul și nu ingerința politică;**
- **depolitizarea numirilor ;**
- responsabilitatea **decidenților politici** pentru obiective și resurse ;
- responsabilitatea **decidenților militari** pentru planificare, programare, bugetare, evaluare și execuția misiunilor ;
- **controlul civil, financiar, juridic**, care dublează responsabilitatea de execuție a corpului militar
- refuzul de ordin și sesizarea autorităților competente în cazul exclusiv al **încălțării drepturilor omului prin aplicarea ordinului superiorului. Preemptiunea legii în fața ordinului.**

c. Politica de apărare a României

Participarea Armatei române în misiunile peste hotare a fost, până la succesul diplomatic din procesul de la Haga, **cel mai important argument strategic al României**, a conturat profilul strategic și a permis substanțierea și greutatea cuvântului țării noastre în cele mai importante foruri internaționale.

Participarea la misiunile internaționale are o relevanță majoră pentru **pregătirea, prin rotație, a trupelor combatante** ale Armatei Române în condiții reale de război, pentru creșterea credibilității și forței Armatei Române și a gradului de descurajare pe care îl poate realiza o armată profesionistă, antrenată în operațiuni reale pe teren, în condiții vitrege de viață și meteorologice.

Realizarea, întreținerea și planificarea **capabilităților militare** crează probleme legate de bugetarea acestui domeniu, accesul și bătălia pentru resurse în societățile democratice și în momente de criză, dar și o dezbatere privind **nevoile reale ale Armatei române** pentru desfășurarea operațiunilor angajate peste hotare, dar și a angajamentelor luate inclusiv cu dotarea forțelor armate.

România nu-și poate permite astăzi să facă **eroarea strategică** de a ignora anumite amenințări prezente la efectuarea revistei apărării și a evita planificarea și bugetarea capabilităților necesare doar de dragul economiei și pe baza **motivației existenței crizei economice**.

Contextul internațional actual impune o **justă cumpănire a raportului dintre apărare teritorială și forțele expediționare**: ultimele ajută la creșterea prestigiului și profilului strategic, ajută la pregătirea trupelor în operațiuni reale, dar atenția nu trebuie deturnată complet de la necesitățile Armatei Române pentru **apărarea frontierelor NATO și UE**.

Armata română, decidenții și planificatorii politicilor de apărare trebuie sprijiniți pentru a găsi cele mai corecte **argumente**, cele mai bune **soluții** și cele mai adecvate **mijloace** pentru accesul la resursele necesare, pentru a putea evalua și explica corect eficacitatea și corectitudinea utilizării resurselor și pentru a putea justifica alocarea resurselor necesare. Exemplele statelor membre ale Alianței, cu diferite profile strategice și cu diferite ambiții, dar și cu poziții geopolitice comparabile cu ale României, pot compensa deficitul formulării argumentației solide, bazată pe elemente teoretice moderne și modele de gândire contemporane din cadrul Alianței. Până la momentul dobândirii acestei capacități, **Armata trebuie sprijinită în a obține accesul la resurse**, în măsura în care achizițiile și aprovizionarea armatei poate reprezenta și ea o investiție pe termen lung cu relevanță în relansarea economică.

Pentru cheltuieli de apărare **echilibrate și sustenabile**, propunem crearea unor pachete de argumente prin care să se demonstreze că noile achiziții pot fi o componentă de relansare economică, că investițiile prin prezența noastră peste hotare au relevanță și de natură economică în contracte de reconstrucție, dar și formule negociate de partajare proporțională a infrastructurii desfășurate pe teren, în misiunile externe, fără a neglija misiunile interne.

Probând o **alocare eficace a resurselor și o cheltuire eficientă a bugetului alocat**, organismul militar și decidenții din domeniul politicilor de înzestrare au argumente solide pentru acces la resursele necesare.

Pentru o mai bună bugetare și finanțare a Apărării, pentru funcționarea eficace a programelor sale sunt necesare:

- **mai mare disciplină** în respectarea nivelului general al alocărilor bugetare și cheltuielilor pentru Armată, cu scopul de a nu pierde rezultatele reformei la nivelul personalului și a nu reveni la formulele de a ne descurca în condițiile absenței elementelor fundamentale la nivelul forțelor interne: carburant, gloanțe, etc;
- Încercarea de formulare a unor **răspunsuri integrate** pentru obiectivele stabilite, implicând totodată instituțiile militare, ale diplomației și de securitate;
- **management eficace și cheltuirea eficientă a bugetului. Sustenabilitatea** sectorului de apărare în raport cu economia care îl susține;
- creșterea procentajului de **forțe desfășurabile rapid** în interiorul armatei. Misiunile externe trebuie privite ca antrenament în condiții de luptă pentru toate categoriile de forțe care să poată reacționa în cazul unei misiuni de apărare a teritoriului;
- **capacitatea armatei de a lucra și interacționa operativ cu trupele interne** – jandarmerie, trupe speciale – cu capacitățile pentru urgențe civile și pompieri, cu administrația civilă locală și cu instituțiile de apărare a legii – poliție, justiție – precum și **dobândirea capacității de desfășurare integrată pentru stabilirea autorității în zone desemnate**;
- achiziții cu o **valoare de transfer tehnologic** mai pronunțată și achiziționarea de armamente la nivelul unei **jumătăți de generație tehnologică mai evoluată**;
- un **nivel mai înalt de sofisticare** la nivelul tacticilor și al armamentelor proporțional cu poziția geografică și cu **nevoile economiei emergente post-tranziție**.

La capitolul de dezvoltare a capacităților de nișă, pe lângă intelligence militar, propunem dezvoltarea la nivel integrat, a **capabilităților de gestionare a crizelor** la nivelul instituțiilor și decidenților politici, componentă a bunei guvernări.

România își poate dezvolta **capabilități unice** legate de capacitatea de trimitere și administrare a unui PRT-Provincial Reconstruction Team în Afghanistan și antrenarea resurselor și interoperabilității între diferitele agenții pentru **capacitatea de reconstrucție într-o arie determinată** cu:

- **interoperabilitate completă** civil-militară și cu administrația locală existentă și cea implementată, de sprijin;
- cooperarea eficace interagenții, antrenarea și pregătirea pentru a putea desfășura în orice moment o asemenea capacitate într-o zonă ne-administrabilă de tip stat eșuat sau pentru **stabilirea într-o zonă determinată, în timp real, a unei autorități ad interim**.

d. Ordine și siguranță publică

Criminalitatea, îndeosebi cea organizată și cu caracter transnațional, s-a amplificat în condițiile globalizării, România reprezentând în prezent atât zona de tranzit și destinație a unor activități criminale, cât și o țară sursă pentru migrația ilegală și traficul cu ființe umane, traficul de droguri, trafic de produse contrafacute, traficul ilegal de armament, muniții și explozivi, activități de spălare a banilor și alte forme ale criminalității economico-financiare.

Sarcina asigurării securității interne implică responsabilități din partea unui număr mare de instituții aparținând Ministerului Administrației și Internelor sau a altor instituții publice, precum cele de control vamal, financiar, de prevenire și combatere a spălării banilor, de control al importurilor și exporturilor strategice, etc.

Ministerul Administrației și Internelor a experimentat succesiv mai multe modele instituționale care să răspundă nevoilor de ordine și siguranță publică ale comunității, prin elaborarea și punerea în practică, inclusiv a unor programe și strategii adaptate la situația operativă existentă într-o anumită fază de dezvoltare socială.

Necesitatea armonizării și compatibilizării sistemului românesc de ordine publică cu cele din statele Uniunii Europene a generat modificări permanente pentru realizarea unui cadru care să răspundă transformărilor și obiectivelor preconizate în planul structural și funcțional, prin asigurarea resurselor umane și financiare necesare materializării acestora.

În acest scop, procesul de elaborare și adaptare a legilor de funcționare a Ministerului Administrației și Internelor, respectiv a subsistemelor sale, a vizat delimitarea competențelor și atribuțiilor acestora, precum și alinierea la standardele Uniunii Europene.

Ca Președinte al României voi veghea pentru realizarea următoarelor obiective:

- îndeplinirea **măsurilor necesare pentru aderarea României la Spațiul Schengen în termenul asumat** (martie 2011), prin asigurarea securizării frontierelor spre statele non europene și Marea Neagră, ceea ce va însemna o mai mare libertate de mișcare a cetățenilor români în contextul desființării controalelor la frontierele interne ale statelor membre UE;
- întărirea acțiunilor de prevenire și control pentru **limitarea și stoparea infracționalității** în vederea apărării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, precum și a proprietății publice și private;
- concentrarea eforturilor asupra siguranței cetățeanului și corecta informare a acestuia;
- armonizarea și **reconstrucția sistemului instituțional de ordine și siguranță publică**;
- descentralizarea deciziei, a responsabilităților și a alocării resurselor;
- transferul decizional la nivelul structurii direct implicate în gestionarea acțiunilor;
- creșterea **capacității operative a structurilor de intervenție rapidă** în vederea

- gestionării calificate a tuturor problemelor pe linie de ordine publică;
- elaborarea unei concepții coerente de acțiune a forțelor de ordine publică în vederea reducerii nivelului infracționalității;
 - creșterea siguranței cetățeanului prin intensificarea măsurilor pentru prevenirea, descoperirea și combaterea fenomenului criminalității prin tragerea la răspundere penală a făptuitorilor, potrivit competențelor;
 - realizarea unui **sistem modern de abordare a acțiunilor și misiunilor specifice în domeniul ordinii publice**, care să permită asigurarea stării de normalitate și echilibru în cadrul comunităților;
 - inițierea și derularea, în cooperare cu societatea civilă, de **programe pentru prevenirea și reducerea criminalității comise cu violență**, având ca obiectiv creșterea gradului de siguranță civică;
 - armonizarea legislației privind activitatea Ministerului Administrației și Internelor în domeniul ordinii publice cu reglementările europene;
 - reformarea și reorganizarea structurilor funcționale și operaționale, conform standardelor europene, în domeniul ordinii publice;
 - crearea unei conduite profesionale moderne în rândul personalului instituțiilor din domeniul ordinii publice, pentru a răspunde nivelului de așteptare al cetățeanului;
 - perfecționarea și dezvoltarea cooperării și colaborării cu toate instituțiile din cadrul Sistemului Național de Apărare și Securitate Națională, precum și cu celelalte;
 - autorități cu atribuții în acest domeniu;
 - întărirea cooperării internaționale în materie penală.

e. Serviciile de informații: simplificare, eficiență, depolitizare

Evoluția serviciilor de informații românești a fost marcată de certe elemente de progres instituțional, dar și de schimbări defectoase și momente critice care au dus la întreruperea sau amânarea unor măsuri de reformă și redimensionare, ceea ce face ca, în acest moment, aceste structuri să fie mai puțin adaptate cerințelor actuale.

Printre elementele de progres a fost și cel de desprindere de vechile structuri și mentalități comuniste, fără a se pierde continuitatea specializării operaționale. Procesul este cu atât mai remarcabil cu cât s-a desfășurat într-un context marcat de un cadru legislativ neadecvat realității și a unei presiuni importante din partea societății civile. De asemenea, serviciile de informații au asigurat elementele de flexibilitate organizatorică și operațională, permitând abordarea și rezolvarea unor probleme de securitate cu totul noi, nu numai pentru serviciile românești și est-europene. Deschiderea, anterior intrării în NATO și UE, către serviciile aliate cât și derularea în comun cu acestea a unor operațiuni complexe, îndeosebi în zona

amenințărilor non-tradiționale (terorism, criminalitate organizată etc), a contribuit în mod semnificativ la aderare și la construcția de securitate a spațiului euroatlantic. Foarte apreciată de către aliați a fost și resursa analitică oferită de serviciile de informații românești, care a pus în valoare demersurile operative și a asigurat suportul informativ necesar procesului decizional, precum și schimbul de date cu serviciile partenere.

Situația actuală a serviciilor de informații este tributară unor realități ce necesită o abordare critică precum și măsuri urgente de remediere. În pofida celor peste 19 ani de activitate în noul context strategic și operațional, **serviciile de informații românești necesită încă readaptări structurale și conceptuale**, într-o măsură mai mare decât cele impuse de evoluțiile amenințărilor pe care aceste servicii trebuie să le cunoască și să le prevină, situație cu atât mai gravă în condițiile asumării de către România a unor sarcini de protecție sporite la granița spațiului de securitate euroatlantic. **Cauzele sunt:**

- refuzul factorului politic de a-și asuma responsabilitatea reconstrucției juridico-instituționale a domeniului securității, care a favorizat proliferarea structurilor informative, dar a făcut imposibilă stabilirea unor atribuții și răspunderi distincte;
- tendința oricărui partid politic ajuns la guvernare de a utiliza serviciile de informații în scopul păstrării puterii, coroborată cu acceptarea acestei situații de către ofițerii de la comandă;
- interferența, atât pe palierul decizional cât și pe cel operativ, a unor actori statali și non-statali, cu interese diferite celor ale României. Situația a favorizat, la nivelul serviciilor, diminuarea responsabilității, falsa concurență, uneori obstrucționistă și paralelisme. Acestea s-au reflectat negativ în finalitatea demersului de ansamblu al securității naționale, respectiv în calitatea informării decidenților.

Ca Președinte al României, am în vedere trei obiective în ceea ce privește adâncirea reformei sistemului național de informații:

- **Simplificarea sistemului.** România are în momentul de față mult prea multe instituții cu caracter informativ, plasate în subordinea diferitelor autorități.
- **Eficiența.** Este nevoie de noi standarde de eficiență în ceea ce privește funcționarea serviciilor de informații.
- **Depolitizarea reală.** Eu, în calitate de Președinte al României voi garantul faptului că nu va exista o interferență a serviciilor de informații în zona economică și politică.
- Dezbaterea publică de după 11 septembrie a vizat revenirea la o temă clasică ce necesită opțiune și decizie politică: **raportul dintre securitate și libertate**. Această realitate marchează și astăzi dezbaterile publice, iar poziția constantă a noastră a fost de a da prevalență libertăților individuale și drepturilor omului a căror **îngrădire trebuie să fie o excepție**, făcută cu temei solid juridic și factual, în condiții concret determinate, care să se judece de la caz la caz, pe criterii concrete și stricte, și care să evite arbitriul.

Noul mediu internațional de securitate instabil și turbulent, în care apar foarte des noi amenințări neanticipate și evenimente soldate cu pierderi de vieți omenești și tulburarea masivă a vieții normale a cetățenilor impune noi abordări ce presupun:

- avertizare timpurie;
- prevenirea conflictelor;
- decizie coerentă în momente de criză, întemeiată de informație reală, exactă și la timp;
- soluționarea competentă și rapidă a conflictelor;
- analiza și eliminarea cauzelor crizelor derulate;
- instituirea rapidă a sistemelor de adaptare din mers, pe baza evaluărilor solide și a lecțiilor învățate de la criza ce tocmai a trecut.

În acest context, instituțiile de *intelligence* au o relevanță majoră și un rol exact în apărarea drepturilor omului, a vieții și integrității concetățenilor noștri, a exercitării neîngrădite a libertăților consacrate constituțional. De aceea credem că o sinteză justă între **maximizarea capacităților și mijloacelor de intelligence și apărarea și respectarea fără excepție a drepturilor și libertăților fiecărui om** este posibilă și imperios necesară.

Dorim să asigurăm instituțiilor de securitate națională, inclusiv celor din sfera *intelligence*, toate instrumentele necesare atingerea scopurilor strategice de mai sus, cu condiția respectării unor **criterii stricte** - normative, regulamentare și de implementare - **pentru limitarea libertăților individuale din rațiuni de securitate**, cu caracter de excepție.

Pentru **evitarea arbitrariului**, dorim **revizuirea consensuală și aplicarea critică** a criteriilor de limitare a drepturilor individuale. Dorim și limitarea drastică a regulilor ce se raportează la **invocarea “interesului național”**. Dezbateră privind elementele ce trebuie subsumate interesului național trebuie deschisă imediat în societate, la nivelul instituțiilor interesate și a Parlamentului României, care să tranșeze conținutul acestui concept.

Este necesară, de asemenea, **adaptarea normelor, regulilor, structurilor de securitate la realitatea mediului internațional de securitate** contemporan și amenințărilor, riscurilor și provocărilor existente. Obiectivul unui asemenea proces este diminuarea oportunităților de speculare a fisurilor instituțional-normative și limitarea oricăror încercări de valorificare a vulnerabilităților sistemului de securitate al României.

Obiectivele politicii în domeniu sunt:

- consolidarea și profesionalizarea **controlului civil** asupra instituțiilor care au responsabilități în domeniul securității naționale;
- transformarea și adaptarea structurilor, normelor, misiunilor, instruirii pentru respectare strictă a principiilor democrației, eficienței, transparenței și mai ales **non-partizanatului politic**. **Înlocuirea relațiilor instituționale cu cele personale** între decident și furnizorul de informații, la orice nivel, trebuie condamnate cu fermitate;

- transformarea profundă a mecanismelor de proiectare, implementare, control și **evaluare integrată a obiectivelor și cooperării** instituționale între politica externă, de securitate și apărare;
- creșterea gradului de expertiză a personalului ce realizează controlul democratic asupra instituțiilor cu responsabilități în domeniul securității naționale;
- crearea unui sistem modern, eficient și participativ de proiectare, planificare și evaluare a politicii de securitate, cu **aport substanțial de expertiză și control civil**;
- creșterea eficienței, sporirea responsabilității și optimizarea folosirii resurselor în combaterea noilor riscuri și amenințări la adresa securității naționale.

*

*

*

În viziunea mea, securitatea și politica externă sunt strâns legate de prioritățile cetățenilor României. Politica externă nu are sens dacă ea nu produce beneficii pentru economie, și implicit, pentru viața oamenilor. O Românie respectată în lume trebuie să se traducă, în primul rând, într-o Românie mai bogată.

Am trăit prea mult timp într-o retorică sterilă a interesului național. De prea multe ori, clasa politică a abuzat de acest concept abstract, nu odată pentru a-și acoperi propria incapacitate. De prea multe ori, conceptul de securitate a fost utilizat fără a ține cont de beneficiarul său final: cetățeanul.

Filosofia mea de a pune instituțiile în slujba cetățeanului se aplică și în domeniul politicii externe și al securității naționale. Mă interesează performanța instituțiilor cu atribuții în domeniu, în primul rând din perspectiva cetățeanului, nu neapărat din cea a intereselor instituționale.

2. UN PROIECT NAȚIONAL PENTRU ROMÂNIA – RECONSTRUCȚIA UNEI SOCIETĂȚI

După reușita integrării europene și euro-atlantice, România nu a mai avut niciun proiect național. Noul Președinte trebuie să propună acest proiect, care să fie continuat în anii viitori. Acest proiect poate fi formulat, în modul cel mai concentrat și general, ca **transformarea României într-o democrație consolidată.**

În calitate de candidat la Președinția României, îmi asum un proiect național, care se poate sintetiza astfel:

1) ordine în societatea românească, prin impunerea în realitate a regimului democratic, a statului de drept, a instituțiilor publice eficiente și dedicate exclusiv interesului public;

2) șanse pentru fiecare român, prin:

- încurajarea și dezvoltarea unei economii performante, capabile să ofere bunăstare, locuri de muncă corect plătite,
- protecție socială pentru cei cu adevărat defavorizați,
- acces universal și egal al cetățenilor la justiție, educație și servicii medicale
- politică externă capabilă să identifice și să valorifice avantajele competitive ale României într-o lume globală și concurențială, în folosul cetățenilor ei.

Președintele României nu se va substitui, ca în prezent, nici Parlamentului, nici Guvernului, nici administrației publice locale, nici justiției. El nu va decide nivelul impozitelor și taxelor, nu va stabili conținutul programelor școlare, nu va mări salarii și pensii, nu va fixa rata dobânzii, nu va da sentințe judecătorești.

Dar el trebuie să propună societății o filosofie asupra conducerii țării, o viziune care să se reflecte la nivel guvernamental, de la deciziile asumate de executiv și până la atitudinea membrilor acestuia față de cetățeni, față de opoziție, față de partenerii sociali, față de jurnaliști. El are obligația de a strânge în jurul său, forțele politice parlamentare și de a construi consensul în jurul unei viziuni asupra României legitimată de cetățeni prin vot. În deplina respectare a separației puterilor în stat, Președintele trebuie să lucreze, împreună cu celelalte instituții, pentru proiectul scoaterii României din criza multiplă în care se află și al îndreptării spre normalitate.

În realitatea anului 2009 și a anilor imediat următori, drumul către normalitate în viața publică înseamnă măsuri clare, eficiente și urgente de ieșire din criza economică și politică, un set de idei și măsuri menite să redreseze sectoarele economice afectate de criză, să stimuleze domenii de activitate și zone ale țării neglijate până acum. Primul pas este depășirea rapidă a crizei și protejarea nivelului de trai al romanilor, urmat de impunerea unui pachet de idei noi și realiste de dezvoltare pentru viitor.

2.1. IEȘIREA DIN CRIZA ECONOMICĂ

Prioritatea fundamentală a momentului este ieșirea din criza economică. În paralel cu conturarea unei noi direcții pentru România și cu evoluțiile impuse de o amplă reformă a statului și a clasei politice, este nevoie de un eficient și rapid plan de ieșire din criză. Acest plan necesită un guvern competent și responsabil, o majoritate parlamentară dispusă la susținerea acestui guvern și impunerea câtorva principii economice de bun simț, cerute de profesioniștii din România, principii care funcționează deja în Occident și a căror aplicare este posibilă imediat.

a. Reducerea cheltuielilor bugetare și stoparea risipei banilor publici

- a) Bugetul statului trebuie orientat spre priorități de politici publice transparente, în interesul contribuabililor și nu spre clientela politicianilor;
- b) Guvernul trebuie restructurat masiv. Nu avem nevoie de mai mult de 12 ministere și 30 de agenții guvernamentale (prin comasarea celor peste 120 existente în prezent). Exemple de ministere inutile: Economie, IMM-uri, Turism, Telecomunicații, Tineret și Sport.
- c) Cheltuielile trebuie ținute mult mai bine sub control, inclusiv printr-o reglementare care să asigure transparența utilizării banilor în lucrările publice, pe toată durata derulării acestora (de la atribuire și până la finalizare).

b. Stimularea relansării economice

- a) **Măsuri de relaxare și simplificare fiscală**, pentru atragerea investițiilor străine și crearea locurilor de muncă:
 - scăderea cotei unice de impozitare la 10% ;
 - scăderea TVA la 15% ;
 - scăderea contribuțiilor sociale cu până la 50%;
 - reduceri între 5 și 10% pentru plata la termen a impozitelor.
- b) **Stimularea creării locurilor de muncă în zone defavorizate** prin diverse pachete de stimulente fiscale acordate întreprinderilor mici și mijlocii;
- c) **Liberalizarea pieței financiar-bancare, pentru a stimula circulația capitalului.** Aceasta presupune liberalizarea sistemului de reglementare pentru a permite apariția de noi instituții financiare, non-bancare;
- d) **Fixarea adoptării monedei EURO în România ca obiectiv prioritar al politicii monetare**

2.2. REFORMA STATULUI: ELITE VERSUS CLIENTELE

Ca șef al statului și ca mediator între stat și cetățean, voi crea condițiile unei schimbări fundamentale a statului.

Tranziția de 20 de ani de la statul totalitar la statul de drept nu a reușit să refacă din temelii relația dintre stat și cetățean, în sensul unui stat puternic și drept, aflat permanent în slujba cetățenilor-contribuabili care îl întrețin.

În România, statul are un prea mare control în societate în raport cu viața economică, de pildă, sau un mult prea slab control în raport cu infracționalitatea, cu corupția generalizată, cu risipirea banului public sau cu fraudele de tot felul.

Disproportii și paradoxurile structurale ale statului român actual sunt multiple. Acesta este tabloul dezolant al unui amestec irațional de forme ale civilizației democratice europene cu realități care țin de un "feudalism" postcomunist întreținut, sub aparențele modernității, de către principalii decidenți din clasa politică, susținuți constant de factori ilegitiimi de influență. Neîncrederea fără precedent a majorității cetățenilor în instituțiile politice și politicieni (președinte, parlament, guvern, partide) provine din perpetuarea și agravarea acestei stări de lucruri, în ciuda integrării europene și în ciuda numeroaselor promisiuni și speranțe generate de diversele campanii electorale și alegeri.

Direcțiile principale de acțiune pentru reformarea statului sunt:

- 1) separația reală a puterilor în stat;
- 2) transformarea statului birocratic, clientelar, costisitor și ineficient într-un stat suplu, eficient și drept, prin **descentralizare, debirocratizare și dereglementare**.

a. Separația reală a puterilor în stat

De 20 de ani, separația puterilor în stat este o iluzie. Interferențele sunt frecvente, controlul Parlamentului asupra Guvernului e doar o aparență și, nu întâmplător, numărul ordonanțelor de urgență și asumărilor de răspundere a guvernului au sporit neconținut în ultimul deceniu. Președintele actual se substituie frecvent Guvernului și chiar Parlamentului. Cel mai grav lucru este acela că independența justiției în raport cu puterea politică rămâne în destule cazuri o vorbă goală, fapt confirmat de percepția opiniei publice din România și a instituțiilor internaționale. Președintele trebuie să fie, alături de Curtea Constituțională, un garant al separației puterilor în stat. Numai în momentul în care vom avea un președinte convins de valoarea acestui principiu și gata să-l aplice în orice împrejurare, vom putea spera că exemplul acestuia poate fi impus și celorlalte instituții.

b. Descentralizare, debirocratizare și dereglementare

a) **Descentralizarea:** autorități locale în slujba cetățeanului

"Reforma" anunțată de guvernul actual mimează descentralizarea. Nu avem nevoie de o descentralizare fictivă, prin care baronii locali își văd puterea și averea sporite, prin care

asistăm la suprapunerea atribuțiilor instituțiilor centrale și locale, ceea ce antrenează mai multe cheltuieli și mai puțină responsabilitate. Avem nevoie de o descentralizare reală, prin care să economisim banul public și să responsabilizăm autoritățile.

Descentralizarea veritabilă trebuie însoțită de reforma fiscală, adică de o separare transparentă a impozitarii între bugetul de stat și bugetul administrației locale. Realizarea unui echilibru între descentralizarea administrativă și cea financiară este esențială pentru creșterea eficienței. Lăsarea mai multor competențe administrative la nivelul comunităților locale trebuie să însemne și lăsarea mai multor impozite la bugetul local. Astfel dispar discrepanțele tradiționale între contribuția unor județe la bugetul de stat și alocările care li se întorc și, mai ales, dispăre alocarea fondurilor bugetare pe criterii politice, sursă permanentă de corupție și întreținere a clientelei. Autoritățile locale vor cheltui altfel banii pentru care dau socoteală în fața comunității și nu a șefilor de partid de la București.

b) **Debirocratizarea:** funcționari în serviciul contribuabilului

România e bolnavă cronic de birocrație. Birocrația este masa de manevră a clasei politice actuale, sursa ei de satisfacere a clientelei și paravanul după care se drenează banul public sub toate guvernele, de către toate partidele. Birocrația costisitoare, lăcomă, coruptă și incompetentă sufocă energiile sănătoase ale națiunii, scade atractivitatea mediului de afaceri pentru investitorii onești români și străini, blochează oportunitățile de dezvoltare. Restrângerea masivă, prin legislație și măsuri administrative, a aparatului birocratic, introducerea în administrație a criteriilor de performanță și promovare după modelul corporațiilor private, sunt necesare imediat pentru a transforma România într-o țară europeană în care funcționarul se află în serviciul contribuabilului și nu al șefului care l-a angajat.

c) **Dereglementarea:** sfârșitul unei minciuni

Ni s-a oferit mereu iluzia că, prin reglementări stufoase, de la "centru", vom avea mai multă ordine, în toate sensurile. Trebuie să comparăm, odată și odată, costurile excesului de reglementare - de la hățușul legislativ și birocratic până la zecile de agenții destinate, pe bani publici mulți să ofere sinecure clientelei, cu "beneficiile" pe care contribuabilii și societatea în ansamblu le primesc. Și bilanțul e limpede: diminuarea oportunităților întreprinzătorilor, inhibarea spiritului antreprenorial și a inițiativei private, restrângerea ofertei, creșterea prețurilor și profiturilor "băieților deștepți", legi, ordonanțe și hotărâri de guvern cu destinație specială, ministere, agenții a căror existență nu se justifică.

Statul roman, cu ansamblul instituțiilor sale, are nevoie de o reformă fundamentală: **disponibilizarea clientelei politice și mobilizarea elitelor competente.** De 20 de ani, cu puține excepții, clientelele înving, risipesc și alungă elitele. A venit vremea ca elitele autentice să poată conduce această țară în folosul cetățenilor ei. **E nevoie de un Președinte al țării care să alunge clientela politică și să recupereze elitele, în folosul comunității.**

2.3. JUSTIȚIE INDEPENDENTĂ, RESPONSABILĂ ȘI CREDIBILĂ

Prin Constituția României, Președintele are rolul fundamental de a media între puterile statului și între stat și societate. *În calitate de președinte voi utiliza această prerogativă esențială de mediator pentru consolidarea statului de drept și îmi voi asuma și un proiect moral: refacerea încrederii și solidarității între români, refacerea bazelor morale ale unei societăți măcinată de suspiciune, de lipsa de speranță și de false ierarhii ale valorilor.*

Justiția este tratamentul esențial pentru însănătoșirea morală a societății românești.

Reforma în Justiție este, în același timp, și o reformă politică. Ea este legată de modul în care clasa politică înțelege să respecte cerințele statului de drept și independența justiției. Respectul față de lege trebuie să fie un atribut obligatoriu al conduitei politice. Astfel, "autoritatea judecătorească", așa cum este denumită în Constituție, va deveni o adevărată "putere judecătorească". *Voi pune la temelie mandatului meu hotărârea de a da Justiției demnitatea unei puteri reale în societate, scoasă de sub influențele de natură politică.*

În România ultimilor ani, tema reformei justiției a fost exploatată exclusiv politic, folosită pentru răfuiești cu adversarii politici și contaminată masiv de discursul populist și demagogic. Beneficiarul de drept al acestei reforme, cetățeanul, justițiabilul, a fost uitat. Bilanțul "reformei Justiției" și al "bătăliei contra corupției" este jalnic în toate privințele. Nu avem o încredere mai mare a opiniei publice în justiție, dimpotrivă. Nu avem cazuri de mare corupție rezolvate, dimpotrivă. Nu avem decât coduri esențiale (penal, civil, de procedură penală, de procedură civilă) adoptate fără o dezbatere publică sau măcar parlamentară. Activitatea Departamentului Național Anticorupție, vedeta justiției televizate din România, a reușit să adune doar convingerea majorității românilor și a întregii clase politice că este un instrument de luptă politică, aflat la dispoziția președintelui actual.

Pentru o justiție independentă, echitabilă, rapidă și eficientă, voi susține următoarele:

- reducerea taxelor aferente actului de justiție, pentru a garanta accesul real la justiție al cetățenilor cu venituri modeste;
- acordarea asistenței juridice gratuite, atât în cauze penale, cât și în cauze civile, în conformitate cu normele UE, pentru a asigura dreptul de apărare al cetățenilor care nu-și pot permite angajarea unui avocat;
- garantarea efectivă a puterii judecătorești, prin stabilirea Consiliului Suprem al Magistraturii ca ordonator principal de credite pentru puterea judecătorească;
- modificarea sistemului de salarizare a magistraților, în funcție de numărul sentințelor corecte pe care le pronunță, cu penalizări proporționale cu numărul de sentințe infirmate de instanțele superioare;
- revizuirea statutului anacronic al procurorilor, asimilați magistraților, deși sunt subordonați ierarhic Procurorului General și își desfășoară activitatea, conform Constituției, sub controlul Ministerului Justiției;

- încurajarea procedurilor alternative de soluționare a litigiilor (mediere, conciliere, arbitraj);
- impunerea precedentului judiciar ca izvor de drept, în scopul unificării practicii, predictibilității și celerității actului de justiție;
- numirea, în fruntea Parchetului General și a Departamentului Național Anticorupție, a unor persoane aflate deasupra suspiciunilor de partizanat politic.

Într-o societate aflată în criză de autoritate reală și de instanțe morale publice, **reforma reală a Justiției nu e doar necesară cât mai urgent, ci este hotărâtoare pentru reușita tuturor celorlalte proiecte pentru România.**

2.4. ECONOMIA ROMÂNEASCĂ: SFÂRȘITUL TRANZIȚIEI

Atribuțiile Președintelui în domeniul economic sunt restrânse. Cu toate acestea, având în vedere importanța capitală a evoluției economiei pentru întreaga societate, **voi folosi toate prerogativele pe care mi le oferă Constituția, ca și întreaga autoritate și influență în raporturile cu partenerii de dialog, pentru a determina o transformare rapidă, profundă și cuprinzătoare a actualei stări de lucruri.**

Șansa economică a României, după 20 de ani de tranziție și capitalism clientelar, stă în valorile capitalismului autentic și ale economiei de piață: proprietatea privată, piața liberă, competiția reală și corectă, libertatea economică. Aceste valori stau la temelia prosperității.

În economie, nu este suficient să liberalizam doar unul sau altul dintre domenii. Într-un mediu dominat încă de intervenționismul statal, doar liberalizarea completă poate duce la transformarea societății românești, cu atât mai mult în contextul actual al crizei economice.

a. Cheia prosperității românilor: mai puțină politică și birocrăție, mai multă economie

Cum am mai spus, orice reformă trebuie să înceapă cu reforma statului. Statul este cel mai prost administrator din economie. Și nu neapărat pentru că angajații săi sunt incompetenți, ci pentru că stimulentele oricărei birocrății de stat sunt orientate nu în direcția satisfacerii nevoilor publice, ci ale șefilor ierarhici. **Statul nu trebuie să se implice în calitate de jucător în activitatea economică. Rolul său trebuie să fie doar cel de arbitru al relațiilor dintre agenții economici, de a facilita manifestarea liberei concurențe pe piață și să împiedice și să sancționeze acțiunile neconforme cu interesul public și instituțiile economiei de piață.**

Eficiența în cheltuirea banului public înseamnă reducerea aparatului birocratic, începând cu desființarea unor ministere, reducerea bugetelor centrale, eliminarea majorității taxelor

parafiscale. În ultimii 20 de ani, nici un guvern nu a avut curajul sau interesul de a da bătălia cu uriașa birocrație de stat, care a crescut mereu, hrănită din bugetul țării, în defavoarea economiei, a educației, a sănătății, a celor care aveau și au cu adevărat nevoie de sprijin. Astăzi bătălia nu mai poate fi evitată și, oricât ar fi de dură, trebuie să o câștigăm.

b. Impozite mici, impozite pentru prosperitatea românilor

Mediul de afaceri din România are nevoie de **libertate economică și fiscalitate prietenoasă** pentru întreprinzători și forța de muncă, pentru angajator și angajați. Filosofia finanțelor publice este, în prezent, în flagrantă contradicție cu principiile dezvoltării economice sănătoase. **România are nevoie de schimbarea fundamentală a filosofiei fiscale.** În loc să acoperim găurile bugetare prin impozite tot mai mari, trebuie stimulată activitatea celor care sunt performanți și asteaptă de la stat un semnal pozitiv.

Voi susține, ca Președinte, reducerea poverii fiscale asupra mediului de afaceri și a forței de muncă și voi acționa pentru o Românie competitivă pe piața mondială, în plan fiscal. Adoptarea unei cote unice de 10%, simultan cu reducerea universală a TVA la 15% vor spori atractivitatea pentru investitori, lucru esențial în contextul actualei crize. De asemenea, reducerea impozitării muncii, a contribuțiilor sociale cu 50% vor aduce României masive avantaje investiționale, cu imense consecințe benefice în planul ocupării forței de muncă și al veniturilor.

c. Stimularea muncii și stoparea risipei

În ciuda statutului de economie de piață funcțională și a aderării la UE, economia României este încă departe de principiile pieței libere și ale dezvoltării economice sănătoase. În prezent, **existența economiei românești este construită în jurul bugetului statului.** Avem o economie asistată și asaltată cu “indicații prețioase” din partea conducerii statului, o economie în care cea mai mare gaură neagră a ineficienței și risipei este chiar bugetul statului.

Sectorul privat este împovărat de asaltul fiscal și birocratic pe care sectorul public îl exercită asupra contribuabililor, proprietarilor și investitorilor. Raportul dintre numărul de angajați la stat față de cei din sectorul privat este de 1,3 la 1, în favoarea statului. Salariul mediu în sectorul public este mai mare decât în cel privat. A spune că această stare de lucruri se numește economie de piață e cam același lucru cu a spune că plata impozitelor poate fi numită investiție. În prezent, dintr-o populație totală de 22 de milioane de persoane, 11 milioane sunt asistate, sub diferite forme, de stat. Aceasta nu se mai poate numi “protecție socială”, ci dependență de stat – capcana clasică a subdezvoltării.

Acum, prioritatea economică pentru România este protejarea locurilor de muncă viabile și încurajarea inițiativei private, creatoare de noi slujbe pentru români. Locurile de muncă bine-plătite sunt consecința acumulării de capital și a unui mediu instituțional favorabil dezvoltării economice. Performanța economică în România este direct proporțională cu răspândirea unei culturi capitaliste sănătoase. Ca președinte, voi contribui, prin toate luările mele de poziție, la răspândirea culturii capitalismului. Trebuie să răsplătim munca, eficiența acesteia, și să stopăm risipa banilor publici cu proiecte și măsuri populiste. **În economia de piață, a trăi bine înseamnă, în prealabil, a munci bine. Fără înțelegerea acestei idei simple, șansa dezvoltării României va fi, la nesfârșit, amânată.**

d. Simplificare și stabilitate legislativă pentru mediul de afaceri

Pagubele pe care le generează instabilitatea legislativă mediului de afaceri sunt egale doar de extinderea birocrăției. Cele mai importante acte normative care reglementează activitatea antreprenorială sunt unele dintre cele mai afectate de sarabanda schimbărilor de legislație (Codul fiscal, Codul muncii, Codul vamal). Toate aceste capricii legislative au fost decontate din buzunarele întreprinzătorilor și oamenilor obișnuiți.

De aceea, schimbarea de viziune economică pe care o susțin înseamnă **simplificarea drastică a legislației economice** și, bineînțeles, stabilitatea acesteia. **Reguli simple pentru o lume complexă.** În România, guvernanții acționează parcă împotriva întreprinzătorilor. Introducerea impozitului forfetar este elocventă. Ca efect al acestei măsuri, firmele fie s-au reorganizat, pentru a evita plata unei taxe mai mari, fie au falimentat. Procedurile numeroase cărora trebuie să le facă față cei care doresc să își deschidă o afacere în țara noastră vorbesc de la sine despre piedicile puse mediului de afaceri. În plus, pentru orice modificare legislativă care vizează mediul economic, fundamentarea acesteia pe analize și studii de impact cu previziuni ale efectelor pe termen mediu și lung, este absolut necesară.

2.5. EDUCAȚIA ÎN SPIRITUL LIBERTĂȚII ȘI AL RESPONSABILITĂȚII

A investi în educație înseamnă a investi în viitor. Prosperitatea românilor și dezvoltarea economică depind, în bună măsură, de calitatea educației. Afirmarea societății românești într-o lume modernă, o lume a cunoașterii, nu este posibilă fără o educație de calitate. Participarea activă a românilor la viața economică, socială și politică a societății în care trăim, este influențată decisiv de educația oferită în școli.

Criza actuală a sistemului de educație se manifestă în principal prin:

- incapacitatea statului de a face ca sistemul centralizat, aproape monopolizat al educației de stat, să se adapteze la sistemul descentralizat, concurențial, al pieței muncii;
- incapacitatea statului de a asigura respectarea dreptului constituțional al egalității de șanse în accesul la educație;
- imaginea depreciată a școlii și a performanței școlare drept condiție a succesului social;
- condiția marginală a cadrului didactic din perspectiva financiară și a dezvoltării profesionale.

A sosit vremea ca învățământul românesc să înceteze a mai fi teatrul intervențiilor intempestive, conjuncturale și al improvizărilor de tot felul. El trebuie reformat profund, plecând de la o viziune clară asupra a ceea ce el trebuie să devină. În această ordine de idei, voi **susține un sistem de educație orientat pe:**

- **valori:** libertate individuală, onestitate, dreptate, demnitate, solidaritate, toleranță;
- **inteligentă** socială și creativitate;
- **capacități individuale:** curaj, încredere, inițiativă, responsabilitate.

Obiectivele pe care eu le voi urmări, în domeniul educației, sunt inspirate din documente programatice, strategice, europene și naționale, dintr-o viziune a societății deschise, o societate a cunoașterii.

1. **Modernizarea sistemului educațional, la nivel de infrastructură, personal și conținut**, în sensul compatibilizării totale, inclusiv în privința calității și performanțelor, cu realitățile școlare din țările europene cele mai avansate;
2. Asigurarea **egalității de șanse**, inclusiv prin:
 - definirea unor zone prioritare, pentru a depăși decalajul care diferențiază în mod dramatic mediul rural de cel urban, diferite localități între ele sau diferite categorii de cetățeni
 - crearea unui cadru de educație specifică pentru copiii cu nevoi de educație speciale
3. Asigurarea activităților de informare, consiliere și orientare profesională a elevilor și studenților;
4. Promovarea **culturii antreprenoriatului**;
5. Stimularea **competențelor în tehnologia informației și comunicațiilor**, la toate ciclurile școlare;
6. Încurajarea dezvoltării profesionale a cadrelor didactice și a celorlalte categorii de formatori inclusiv prin stimulare salarială;
7. Stimularea *“brain regain”* în universități și centre de cercetări, prin oferte de angajare atractive către tinerii care au făcut studii în marile universități ale lumii și care ar putea contribui la scurtarea traseelor de dezvoltare prin transferul direct de competență, *know-how* și tehnologie;

8. Îmbunătățirea **indicilor obținuți de elevii români în cadrul evaluărilor internaționale**, astfel încât sistemul românesc de învățământ preuniversitar să urce în ierarhiile internaționale;

9. Îmbunătățirea **calității educației universitare**, a volumului, calității și adecvării cercetării științifice din universități, a reputației absolvenților și a vizibilității rezultatelor cercetării, prin creșterea numărului de lucrări științifice publicate în circuitele de înaltă cotație și a numărului de transferuri - în regim mercantil - de idei novative și *know-how* către societate și, implicit, a poziției universităților românești în ierarhiile internaționale;

10. Ameliorarea substanțială a condiției materiale a corpului didactic.

Este un obiectiv principal al mandatului meu prezidențial să determin un consens real și durabil al partidelor politice, mediului academic, sindicatelor și formatorilor de opinie în favoarea abordării educației ca prioritate națională.

3. VIZIUNEA UNUI PREȘEDINTE ELIBERAT DE INTERESE ELECTORALE

Paginile de mai sus înmănunchează, succint, elementele unei viziuni asupra unei Români viitoare. Această viziune se referă la instituția prezidențială, instituție politică prin excelență și la obiectivele și acțiunile pe care un candidat, odată devenit Președinte, le-ar urmări și le-ar desfășura în raport cu sistemul politic românesc.

Am avut în vedere aici doar domeniile de acțiune politică ce pot, eventual, face **obiectul consensului: reforma statului, reforma economiei, justiția, educația, apărarea și ordinea publică, politica externă.** Obligat să vegheze la buna funcționare a statului, Președintele este categoric preocupat de toate celelalte domenii de politici publice, de la sănătate la agricultură, de la protecție socială la dezvoltarea infrastructurii, de la industrie la cultură. Dar acest program nu este nicidecum unul de guvernare. Efortul de a îndrepta acțiunea guvernamentală într-o direcție strategică, presupus și de măsurile angajate pentru reforma statului, a fiscalității sau a educației, nu poate merge până la substituirea rolului constituțional al Guvernului.

Dincolo de toate atribuțiile și acțiunile sale politice, Președintele României mai are însă o dimensiune "civilă" (în sensul de non-politică), până acum ignorată. El nu este doar reprezentant al corpului electoral și chiar dacă pârghiile sale constituționale se reduc la sfera politică și administrativă, spațiul în care poate acționa simbolic este mult mai mare. Și, dacă știm cu toții că sunt atâtea de făcut în sistemul politic, poate ne gândim prea rar la faptul că în România rolul acestuia este mult supralicitat. În România, aproape nimic din spațiul public nu se mișcă fără implicarea (fie și imaginară) a politicianului. Or, o societate evoluată, se definește, se adaptează, în bună măsură și prin lucrarea independentă, dacă nu chiar indiferentă, de politic a societății civile, a liderilor de opinie, a modelelor publice. Cu toată prețuirea și recunoștința pentru reușitele din toți acești ani, să spunem că e timpul ca bună parte dintre organizațiile și personalitățile societății civile să se desprindă de obsesia politicianului și a nesfârșitelor sale „meandre”.

Poate că și în această privință, a "eliberării societății civile", Președintele va putea da o mână de ajutor, dacă va fi, la rândul său, eliberat de interese electorale.